

JAARVERSLAG 2018

KNGF Geleidehonden

Geleidehond.nl

Inhoudsopgave	Blz.
Verslag directie	03
Verslag van de raad van toezicht	05
De belangrijkste resultaten in 2018	06
Sociale paragraaf	08
Missie, visie en strategie	09
De resultaten in 2018 in cijfers	11
Financiële resultaten	12
Vooruitblik 2019	13
Verantwoording	14
Verantwoordingsverklaring	15
Organisatieschema per 31 december 2018	26
Raad van toezicht	26
Bestuur	28
Colofon	28
Keurmerken	29
Jaarrekening	30
Balans (na resultaatbestemming)	30
Staat van baten en lasten	31
Kasstroomoverzicht	32
Toelichting behorende tot de jaarrekening	33
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	34
Grondslagen voor de resultaatbepaling	35
Toelichting op de balans	37
Toelichting op de staat van baten en lasten	45
Overige gegevens	59
Accountantsverklaring	59

‘Je bent niet anders met een beperking. Ik kan gewoon meedoen in de maatschappij, alleen heb ik mijn blindengeleidehond Nigel die me daarbij helpt.’ Jorrit Overweg is een student hbo ICT en een student als alle andere, behalve dan dat hij lijdt aan het syndroom van Usher, een zeldzame erfelijke aandoening die leidt tot doofblindheid. Zijn toekomst is onzeker, want het is onbekend hoe snel de problemen met het gehoor en het zicht verslechteren. Eén ding weet Jorrit zeker: ‘Nigel helpt me accepteren dat ik hulp nodig heb.’

Impact van onze honden reikt ver

Blindengeleidehonden zoals Nigel hebben een belangrijke taak: ze leiden hun slechtziende en blinde bazen veilig over straat. Maar zoals Jorrit al aangeeft, brengt hun aanwezigheid onze cliënten en hun omgeving zo veel meer. Al snel zijn de trouwe viervoeters niet alleen een hulpmiddel, maar vooral ook een onmisbare steun. Een vriend waar ze altijd op kunnen rekenen en een maatje waar de hele omgeving profijt van heeft. Autismegeleidehonden maken weliswaar het verschil voor kinderen met autisme, maar fungeren dikwijls ook als buddy voor de ouders, die daardoor de situatie beter aankunnen. Partners en kinderen van (oud-)geüniformeerden met een buddyhond PTSS genieten op hun manier net zo goed van deze lieve, stabiele honden. Met alle positieve gevolgen van dien.

Elke dag beter: een nieuw meerjarenplan

Net zoals onze honden en hun cliënten steeds beter op elkaar ingespeeld raken, zo proberen wij onze werkzaamheden continu naar een hoger niveau te tillen. Kwaliteit staat bij ons hoog in het vaandel, evenals onze ambitie om tot in lengte van jaren cliënten van dienst te zijn met onze geweldige, professioneel getrainde honden. Zoals bekend hebben we ons werkveld de afgelopen jaren uitgebreid. Naast blindengeleidehonden leiden we assistentiehonden, autismegeleidehonden en buddyhonden op voor hun belangrijke taak. Verder trainen we medische-detectiehonden en onderzoeken we of ze in staat zijn om vroegtijdig kanker op te sporen. Met al deze succesvolle uitbreidingen is het kwaliteitsniveau hoog gebleven.

In 2018 hebben we ons bezonnen op de toekomst. Een wat onstuimige groei in de afgelopen jaren maakte het noodzakelijk om de organisatiestructuur en de werkwijzen onder de loep te nemen. Via gedegen marktonderzoek en met belangrijke input vanuit de organisatie zelf, is een nieuw en ambitieus meerjarenplan voor de jaren 2019-2022 ontstaan. We zullen onszelf in de eerste anderhalf jaar als organisatie steviger neerzetten, zowel intern als extern, en zichzelf daarmee klaarstomen om de komende jaren beheerste groei mogelijk te maken. Dit alles om onze missie tot in de verre toekomst te kunnen vervullen: mensen met een beperking een beter leven geven met onze professioneel opgeleide honden.

2018: nieuwe ontwikkelingen

Begin 2018 startten we met een nieuw stukje training voor onze honden. Drie jongehondentrainers gingen aan de slag op ons terrein in Amstelveen. Jonge honden maken een grote stap als ze hun vertrouwde pleeggezin verruilen voor hun schooltijd in de kennel. We proberen deze overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen. Om de honden nog beter te begeleiden, richten de jongehondentrainers zich gedurende twee weken volledig op onze ‘brugpiepers’. De honden blijven dan vooral op het KNGF-terrein om te wennen aan hun nieuwe situatie. Verder gaan de jongehondentrainers spelenderwijs met de nieuwkomers aan de slag met onderdelen als traplopen, appel, de lift en wennen aan het trainingstuig. De komst van deze nieuwe trainers is een mooi voorbeeld van hoe we ons werk optimaliseren.

Samen met het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC), dat al lang onderzoek doet naar borstkanker bij jonge vrouwen, zijn in 2018 de eerste stappen gezet om te kijken of onze speurhonden borstkanker kunnen detecteren in bloedmonsters. Jonge vrouwen zijn lastig te screenen; borstkanker is bij hen moeilijk te ontdekken op een mammografie. Het LUMC doet onderzoek naar bepaalde

eiwitstructuren in bloed die specifieke vormen van kanker zouden kunnen aantonen. De inzet van onze honden zou een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het onderzoek. Het onderzoek kan baanbrekend worden, want nog niet eerder is wetenschappelijk aangetoond of honden überhaupt borstkanker kunnen detecteren in bloedmonsters. Als onze honden in staat blijken te zijn om borstkanker te ruiken in bloedmonsters, wordt onderzocht of ze dit ook in een vroeger stadium kunnen; vroeger dan de artsen de diagnose tot nu toe kunnen stellen. Dit zou kunnen betekenen dat onze honden in de toekomst ingezet kunnen worden als diagnostisch instrument.

Nieuwe directie en leden van raad van toezicht

Op 1 april 2018 nam Meta Neeleman de bestuurstaken over van waarnemend directeur Peter van der Heijden. Peter van der Heijden heeft zich vervolgens tot eind 2018 gericht op zijn taken als operationeel manager Training & Cliëntenzorg om vervolgens afscheid te nemen van onze organisatie. De raad van toezicht van KNGF Geleidehonden is hem zeer erkentelijk voor de succesvolle wijze waarop hij, in samenwerking met het managementteam, zijn rol als waarnemend directeur heeft vervuld.

Op 1 juli 2018 zijn drie leden van de raad van toezicht afgetreden, te weten Anneke Sipkens, Kees Storm en Ton Oudejans. Daarnaast heeft Mijntje Lückerrath-Rovers haar tijdelijke rol als voorzitter per die datum beëindigd. Tevens zijn er op 1 juli twee nieuwe leden aangetreden: Doede Vierstra (voorzitter) en Jan Sebel. Op 15 oktober zijn Jeltje Schraeverus en Roland Zegger officieel toegetreden tot de raad van toezicht van KNGF Geleidehonden. Met hun komst is de raad van toezicht weer op volle sterkte.

Dankwoord

Het afgelopen jaar is het aantal cliënten met een KNGF-hond in functie wederom gegroeid. Eind 2018 zijn dat er zelfs meer dan zevenhonderd. De groei in het aantal mensen dat zich laat begeleiden door een professioneel opgeleide hond kunnen we alleen maar realiseren door alle steun die wij op verschillende manieren mogen ontvangen. Zoals van alle fokgastgezinnen en puppypleeggezinnen, die dag en nacht klaarstaan om onze honden te begeleiden en te verzorgen. Soms wel tientallen jaren. Zo kwam de familie Daaleman in december naar Amstelveen om hun veertigste pup op te halen: een fantastische mijlpaal en een prachtig voorbeeld van hoe mensen zich jarenlang aan onze organisatie en missie verbinden. We hopen in de toekomst nog veel meer van deze bijzondere jubilea te mogen vieren. Ook de inzet van de ambassadeurs en van iedereen die ons vrijwillig helpt in de kennel en op kantoor is voor ons onmisbaar. Wij gaan voor langdurende, duurzame relaties met onze achterban en doen er van alles aan om deze te creëren en te behouden.

We zijn een stichting zonder winstoogmerk en daardoor grotendeels afhankelijk van donaties en nalatenschappen. Wij kunnen daarom niet zonder financiële steun van de donateurs en sponsors. Wij willen iedereen die bijdraagt heel hartelijk danken voor de enthousiaste inzet, goede zorgen en financiële steun aan onze organisatie.

Ten slotte

Als nieuwe directeur voeg ik daar graag persoonlijk het volgende aan toe: 'In april 2018 kwam ik in dienst van deze bijzondere organisatie. Ik ben geraakt door de enorme passie en betrokkenheid van de medewerkers en vrijwilligers van KNGF Geleidehonden. De motivatie om onze cliënten te helpen, de toewijding bij het werk, de liefde voor de hond, de enorme hoeveelheid kennis en expertise: alles bij elkaar maakt dat KNGF Geleidehonden tot een zeer krachtige organisatie met heel veel mogelijkheden voor de toekomst. Ik dank de medewerkers en de raad van toezicht van KNGF Geleidehonden voor hun vertrouwen en energie om mee te denken over de toekomst en ik kijk ernaar uit om het nieuwe meerjarenplan samen met de medewerkers, de vrijwilligers, de raad van toezicht en alle andere stakeholders van KNGF Geleidehonden tot een succes te maken. Dit alles met als doel om onze missie tot in de verre toekomst te kunnen vervullen: mensen met een beperking een beter leven geven met onze professioneel opgeleide honden.'

Ons werk kunnen wij niet doen zonder de steun van onze donateurs, zowel particulier als bedrijfsmatig. Namens medewerkers en cliënten van KNGF Geleidehonden dank ik iedereen die ons steunt, op welke manier dan ook. Wij hopen van harte dat we ook de komende jaren op al uw hulp kunnen rekenen, zodat wij onze missie kunnen voortzetten.'

Meta Neeleman
Directeur-bestuurder KNGF Geleidehonden

Verslag van de raad van toezicht

De raad van toezicht van KNGF Geleidehonden heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen de organisatie, en staat de directie met raad terzijde. De samenstelling van de raad van toezicht is divers, zijn leden zijn actief en betrokken. Complementariteit, deskundigheid, ervaring, collegiaal bestuur, onafhankelijkheid en diversiteit staan centraal.

Het afgelopen jaar stond voor de raad van toezicht in het teken van vernieuwing van de samenstelling. Met de vernieuwing is de raad van toezicht weer compleet en voldoet qua samenstelling aan de bovenstaande doelstelling.

De raad van toezicht kent KNGF Geleidehonden als een organisatie die gekenmerkt wordt door een grote gedrevenheid van haar medewerkers. Toch was er gedurende de afgelopen twee jaar sprake van onrust sinds het vertrek van de voormalige directeur. Met de benoeming van Meta Neeleman als nieuwe directeur en de vernieuwing van de raad van toezicht is een voortvarende start gemaakt met een nieuw meerjarenplan 2019-2022. Tevens is een heldere visie ontwikkeld om de organisatie steviger neer te zetten. De raad van toezicht juicht deze ontwikkelingen toe en is van mening dat KNGF Geleidehonden daarmee voorsorteert op een succesvolle toekomst.

De raad van toezicht was in 2018 divers samengesteld, zowel qua achtergrond, expertise als geslacht. In de selectieprocedure voor nieuwe leden is nadrukkelijk gezocht naar geschikte kandidaten die pasten binnen het profiel en de gewenste diversiteit. Dat heeft geleid tot de huidige samenstelling van twee vrouwen en vier mannen.

Gedurende het afgelopen jaar heeft de raad van toezicht zeven keer vergaderd, waarvan vier keer in de nieuwe samenstelling. Over het algemeen waren op de vergaderingen van de raad van toezicht naast de directeur ook leden van het managementteam aanwezig. In een aantal gevallen heeft de raad van toezicht uitsluitend met de directie vergaderd. Daarnaast hebben leden van de raad van toezicht zeven keer als toehoorder bij vergaderingen van de ondernemingsraad gezeten.

Onderwerpen die aan de orde zijn gekomen in de vergaderingen van de raad van toezicht zijn de financiële en vermogensrapportages van KNGF Geleidehonden, ontwikkelingen in de opleiding van honden, personeelszaken, de begroting voor 2019, en voorstellen voor het nieuwe meerjarenplan 2019-2022 en de daaraan gekoppelde wijzigingen in de organisatiestructuur. Tevens heeft bespreking plaatsgevonden van het risicomanagement en het beleggingsbeleid.

De raad van toezicht kent een financiële auditcommissie en een beleggingsadvies-commissie. Tevens hebben twee leden van de raad van toezicht zitting in de Remuneratiecommissie die een jaarlijks functioneringsgesprek met de directie voert. De overige taken neemt de raad van toezicht als geheel voor zijn rekening.

Doede Vierstra
Voorzitter raad van toezicht KNGF Geleidehonden

De belangrijkste resultaten in 2018

Begin 2018 waren er 692 actieve hond-baascombinaties. Op 31 december 2018 is dat aantal gestegen naar 718 actief lopende combinaties, met 501 blindengeleidehonden, 56 autismegeleidehonden, 41 assistentiehonden, 58 buddyhonden PTSS en 62 buddyhonden overig. In totaal hebben 136 geleidehonden in 2018 hun weg gevonden naar een nieuwe baas; de doelstellingen voor levering per discipline zijn behaald.

De gemiddelde wachttijd is het gehele jaar redelijk gelijk gebleven. De cliënten met hond wachten gemiddeld 2,8 maanden op een vervangende hond en nieuwe cliënten wachten gemiddeld 7,5 maanden voordat we ze kunnen koppelen aan een geleidehond.

De gemiddelde trainingstijd van onze honden is stabiel. In december bedroeg deze 6,8 maanden. Wel hebben we in 2018 meer honden moeten afkeuren dan gepland; het percentage ligt 32 procent hoger. We hebben een aantal honden kort voor aflevering om medische redenen moeten afkeuren. Van de 66 afkeuringen in 2018 werden 26 honden om medische reden afgekeurd, 37 om gedragsredenen en 3 honden zijn overleden.

In 2018 fokten we 22 nesten met een totaal van 156 pups. Met dat aantal hebben we volgend jaar meer dan voldoende honden die in 2019 hun weg naar school en uiteindelijk hun nieuwe baas zullen vinden.

In totaal volgden 89 gezinnen 8 PAWS-workshops. In de workshop leren mensen hoe ze hun huishond kunnen inzetten bij hun kind met autisme, of als voorbereiding op de komst van een autismegeleidehond.

In 2018 werden er 4 buddyhond PTSS-workshops georganiseerd. Deze workshops zijn verplicht voor de mensen die op de wachtlijst voor een buddyhond PTSS staan. Ook worden de workshops gevolgd door mensen voor wie een buddyhond geen optie is en die willen leren hoe ze een huishond kunnen inzetten bij hun PTSS-klachten.

Er werden 12 kennelgewenningsdagen georganiseerd. Tijdens deze dagen worden pleeggezinnen uitgenodigd om met hun pup naar het opleidingsterrein in Amstelveen te komen, waar de hond alvast kan snuffelen aan zijn toekomstige leven in de kennel.

Team medische-detectiehonden slaat nieuwe weg in

In 2014 is het team medische-detectiehonden (MDH) van KNGF Geleidehonden in samenwerking met VUmc een onderzoek gestart om te weten te komen of honden darmkanker in ontlasting kunnen detecteren. In het najaar van 2018 is dit project na een validatieonderzoek succesvol afgesloten. Een wetenschappelijke publicatie is in voorbereiding.

De resultaten van het onderzoek en de professionaliteit van het team zijn niet onopgemerkt gebleven. Via het Diabetes Fonds werd het team in contact gebracht met het Radboudumc in Nijmegen en gezamenlijk is besloten onderzoek te doen naar de effectiviteit van de inzet van honden bij het signaleren van een te laag bloedsuikergehalte (hypoglykemie) bij mensen met hypo-unawareness. Afgelopen jaar heeft het team zich geschoold in dit vakgebied en het fundament van het onderzoek is gelegd.

In 2018 is het MDH-team benaderd door het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) met de vraag of honden in staat zijn borstkanker te detecteren in bloedmonsters. Het betreft monsters van een groep vrouwen met een erfelijke belasting en een hoog risico op borstkanker. Bij deze specifieke vorm van borstkanker is vroege detectie van bijzonder groot belang. Eind 2018 is het MDH-team met dit urgente onderzoek gestart.

Minispeelfilm PERFECT MATCH op het witte doek

In de aanloop naar Valentijnsdag draaide een speciale minispeelfilm van KNGF Geleidehonden als voorprogramma in de bioscopen van Foxscreen. De film toonde op verrassende wijze in negentig seconden de matchmaking tussen een afgestudeerde geleidehond en zijn blinde baas. De film zet de kijker in eerste instantie op het verkeerde been: het lijkt of het gaat om een matchmaking tussen man en vrouw. Het blijkt anders: het gaat om de zoektocht naar een nieuwe blindengeleidehond voor de man. Onder de cast bevinden zich zowel acteurs als amateurs. De rollen van de matchmakers worden gespeeld door Jennifer Hoffman en Pepijn van Hulst. De geleidehondenbaas met zijn hond en de instructeur van KNGF Geleidehonden spelen zichzelf.

Adopteereenpup.nl wordt Sponsoreenpup.nl

In 2018 kreeg ons online platform, waarop donateurs kunnen meebeleven hoe een jonge KNGF-pup opgroeit tot knappe geleidehond, een nieuwe naam en een nieuw jasje. Adopteereenpup.nl heet voortaan Sponsoreenpup.nl, oftewel 'Spup'. Spup is een samentrekking van de url sponsoreenpup.nl. Sponsors kunnen op het platform een pup uitkiezen en worden vervolgens op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen van dit jonge hondje via Spupdates, in de vorm van verhalen en foto's. Met de introductie van Spup heeft KNGF Geleidehonden een opvallend nieuw label dat het sponsorplatform op een aansprekende en aabare manier neerzet. De Spup-campagne was zeer succesvol en de doelstelling werd behaald. Met de tv-campagne is in totaal 66,6% van de doelgroep 30-65 jaar bereikt. Ruim 5,6 miljoen mensen zagen de Spup-reclame één keer of vaker en 1,8 miljoen personen zelfs meerdere malen. Ook via andere kanalen, zoals grote digitale schermen en online kwam de spot nog eens meer dan honderduizend keer voorbij.

Bewustwordingscampagne tegen afleiden

Om in kaart te brengen hoe vaak geleidehonden worden afgeleid terwijl ze aan het werk zijn, liet KNGF Geleidehonden in 2018 een onderzoek uitvoeren door Ditmeijers Research. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat een derde van alle gebruikers van een geleidehond (voornamelijk blindengeleidehonden) dagelijks afleiding van hun hond ervaart, terwijl deze in tuig loopt en dus aan het werk is. Nog eens een derde ervaart dit wekelijks. In augustus 2018 startten wij daarom met een bewustwordingscampagne om mensen duidelijk te maken dat een geleidehond niet afgeleid mag worden als hij zijn baas begeleidt.

Een ludiek onderdeel van de campagne was het 'concentratiespel'. Om mensen meer bewust te maken van de gevolgen van het afleiden van een geleidehond zijn wij de straat opgegaan met een bibberspiraal in de vorm van een hond. Passanten werd gevraagd deel te nemen aan het concentratiespel. Terwijl zij in opperste concentratie probeerden de spiraal te voltooien zonder de zoemer af te laten gaan, werden zij afgeleid door een acteur die hen aanraakte, riep, eten aanbood of knuffelde. Het concentratiespel is bedacht door guerillamarketingbureau Raúl&Rigel. De bibberspiraal werd met enthousiasme ontvangen en goed geprobeerd door het winkelend publiek in Stadshart Amstelveen; veel omstanders bleven kijken. Het filmpje dat ervan is gemaakt had een bereik van bijna 10.000 weergaven op Facebook en werd op YouTube bijna 2.000 keer bekeken. In de media verschenen in totaal twintig publicaties over waarom je een geleidehond aan het werk niet moet afleiden.

Halloween Hondentocht

Na een succesvolle eerste editie in 2017 organiseerden we het afgelopen jaar weer een Halloween Hondentocht. Voor € 50,- (of meer) konden mensen met hun eigen hond een boswandeling door een sfeervol schemerig Amsterdamse Bos maken. Bij de start kregen alle deelnemende viervoeters een lichtgevende halsband cadeau. Zo verlichtten ze deze avond het pad van hun bazen, zoals geleidehonden dat dagelijks doen voor hun baas. Het evenement was wederom geslaagd met zo'n vijfhonderd wandelaars en een opbrengst van € 23.855,-. Het totaalbedrag ging volledig naar de opleiding van onze honden.

KNGF Geleidehonden doet mee met Toegift.nl

Uit onderzoek blijkt dat twee op de drie Nederlanders overwegen een goed doel in hun nalatenschap

op te nemen. Mensen willen nalaten, omdat ze het werk van goede doelen 'belangrijk vinden' of het 'een mooi idee vinden' dat hun idealen voortleven als ze er zelf niet meer zijn. Tegelijkertijd vinden mensen het soms moeilijk om hun wensen kenbaar te maken aan familie en vrienden. Om het onderwerp beter bespreekbaar te maken, ging in november 2018 de campagne Toegift.nl van start. Via een televisiecommercial en een website moedigt de campagne mensen aan om te praten over hun nalatenschap met familie en vrienden. Maar liefst 89 erkende goede doelen, waaronder KNGF Geleidehonden, hebben deze campagne samen gelanceerd.

Ambassadeurs zetten zich in voor lokale toegankelijkheid

Gemeenten spelen een belangrijke rol bij de lokale uitvoering van het VN-verdrag inzake rechten voor mensen met een handicap dat sinds 2016 van kracht is en officieel een wet is. Daarom heeft KNGF Geleidehonden eind 2018 een aantal ambassadeurs gevraagd of ze zich willen inzetten voor toegankelijkheid in hun eigen gemeente. Tijdens de aftrap in Amstelveen kregen de deelnemers tips van experts, werden gezamenlijke ervaringen en ideeën gedeeld, en werkten ze aan een plan van aanpak. In plaats van een nieuw losstaand initiatief te starten, wilde KNGF Geleidehonden de deelnemers enthousiasmeren voor het VN-ambassadeurschap. Gastspreker Annemieke Goudsmit van de Coalitie voor Inclusie vertelde meer over het landelijke netwerk van inmiddels 350 VN-ambassadeurs die lokaal het verschil willen maken. En wat het inhoudt een VN-ambassadeur te zijn. KNGF Geleidehonden wil, naast de huidige landelijke activiteiten, de beweging waar mogelijk faciliteren.

Financieel resultaat

Wij hebben het boekjaar 2018 afgesloten met een bate van € 500.000,-, daar waar we in de begroting nog zijn uitgegaan van een tekort van ruim een miljoen euro. Het verschil is vrijwel geheel ontstaan door de inkomsten uit nalatenschappen die bijna € 2,5 miljoen hoger zijn uitgekomen dan begroot. In de financiële baten en lasten hebben wij (sinds lange tijd) een tekort moeten laten zien van € 459.000, voortkomend uit een tegenvallend beursklimaat aan het einde van 2018. In onze beleggingsstrategie gaan wij uit van een zevenjaarshorizon. Terugkijkend op deze periode kan worden geconcludeerd dat een gemiddeld rendement is behaald van ongeveer 3,5%, hetgeen overeenkomt met onze doelstellingen.

Sociale paragraaf

Medewerkers

Ultimo 2018 had KNGF Geleidehonden 94 medewerkers in dienst (81,8 fte). Gemiddeld over 2018 waren dat er 95,68 (83,6 fte). In het afgelopen jaar zijn er 10 nieuwe collega's in dienst getreden en hebben we afscheid genomen van 11 medewerkers.

Verzuimmeldingen

Het verzuim in 2018 is met 5,64% hoger uitgekomen dan in het voorgaande jaar (5,33%). Deze stijging zit enkel in het lange verzuim. Het korte verzuim is in 2018 juist gedaald van 1,69% in 2017 naar 1,51% in 2018. Na een analyse van het lange verzuim zien we hierin geen rode draad en staan de gevallen op zichzelf. Het aantal verzuimmeldingen daalde in 2018 nog verder naar 1,6 meldingen per fte en naar 1,4 meldingen per medewerker. Dit zijn cijfers die passen bij een gezonde organisatie.

In 2018 zijn we gaan samenwerken met Rienks Arbodienst. Na een evaluatie kunnen we concluderen dat deze samenwerking plezierig verloopt. De begeleiding door de bedrijfsarts wordt als deskundig en betrokken ervaren. Een van de dingen die we anders hebben georganiseerd is het spreekuur. Vanaf 2018 heeft de bedrijfsarts elke 3 weken een spreekuur op locatie.

In 2018 zijn er 3 bedrijfsongevallen gemeld.

KNGF kent een integriteitsgedragscode. Naleving van deze integriteitsgedragscode betekent:

- dat alle werknemers met respect en vanuit de kernwaarden van KNGF Geleidehonden worden behandeld en anderen dusdanig behandelen;
- dat door alle werknemers wordt afgezien van ongewenst gedrag;
- dat door alle werknemers wordt afgezien van gedrag dat kan resulteren in een misstand.

Afdeling P&O is verantwoordelijk voor de inhoud van deze regeling.

Vanaf januari 2018 heeft KNGF ook een externe vertrouwenspersoon aangesteld. Samen met haar is de integriteitsgedragscode met daarin opgenomen een meldregeling voor ongewenst gedrag en (vermoeden van) misstanden geactualiseerd. Het protocol aangaande ongewenst gedrag inclusief de klachtenprocedure ongewenst gedrag is explicieter in de gedragscode opgenomen. Bij de vertrouwenspersoon zijn in 2018 drie meldingen binnengekomen over ongewenst gedrag op de werkvloer. Melders hiervan hebben ervoor gekozen deze meldingen niet voor te leggen aan de Klachtencommissie Ongewenst Gedrag. Desalniettemin is het goed dat melders de weg naar de vertrouwenspersoon in ieder geval gevonden hebben.

KNGF Geleidehonden heeft verder een gedragscode voor het gebruik van internet, e-mail en sociale media voor alle medewerkers en een protocol Omgaan met agressie en geweld. De afdeling Communicatie is verantwoordelijk voor de inhoud van de eerste regeling; P&O voor de inhoud van het genoemde protocol.

De ondernemingsraad

Het personeel wordt bij de directie vertegenwoordigd door de ondernemingsraad (OR). De OR heeft vanwege uit dienst tredende OR-leden in 2018 enkele maanden uit drie leden bestaan. In december zijn twee nieuwe leden via verkiezingen aangesloten bij de OR, waardoor het totaal aantal leden weer op vijf staat. In het verslagjaar kwam de OR wegens de organisatieveranderingen meer dan gepland bij elkaar. In totaal zes keer voor onderling regulier overleg en zes keer voor overleg met de directie waarbij een lid van de raad van toezicht als toehoorder aanwezig was. Daarnaast hebben meerdere tussentijds ingelaste overlegmomenten (over diverse onderwerpen) plaatsgevonden.

Missie, visie en strategie

In het jaar 2018 heeft de organisatie gewerkt aan een nieuw meerjarenplan. Dit nieuwe plan bouwt voort op de strategie die de afgelopen jaren gevoerd is en spitst zich daarbij toe op het realiseren van een stabiele organisatie waarin verdere groei mogelijk is. Innovatie, klantgerichtheid, uitbreiding van onze dienstverlening en het hebben, houden en door ontwikkelen van onze kennis zijn daarbij belangrijke thema's.

Daarbij blijft onze missie leidend:

KNGF Geleidehonden geeft mensen met een beperking een beter leven met een professioneel opgeleide hond.

Daarbij houden wij het volgende beeld voor ogen (visie):

KNGF Geleidehonden is er voor de cliënt met een lichamelijke en/of psychische beperking. We trainen honden met als doel deze cliënten te helpen en we ontwikkelen onze kennis en expertise op dat vlak voortdurend door.

Door onze creatieve en verrassende manier van communiceren voelen steeds meer mensen binding met ons merk. Wij hebben verstand van zaken en gebruiken onze kennis om onszelf verder te verbeteren en (daardoor) de cliënt verder te helpen. We zijn een actieve en gewaardeerde speler in de (inter)nationale geleidehondenwereld.

Om dit alles te realiseren transformeren we tot een moderne, zichzelf voortdurend ontwikkelende organisatie met ruimte en kansen voor de werknemer. Een professionele en flexibele organisatie met een open en innovatief karakter, waarin gepassioneerd en resultaatgericht wordt samengewerkt aan hetzelfde doel.

Strategie

Onze strategie is weergegeven in een strategiekaart met succesfactoren. Elk van deze succesfactoren kent heldere doelstellingen en een actieplan. Hoewel het nieuwe meerjarenplan formeel pas in 2019 van start gaat, zijn we hiermee al in 2018 van start gegaan.

STRATEGIEKAART KNGF GELEIDEHONDEN 2019-2022

Succes factoren cliënt / markt	Positie in geefmarkt versterken	Huidig aanbod honden handhaven en versterken	Innoveren en telkens verbeteren		
	Band en dialoog met belanghebbenden (stakeholders) versterken	Kennis houden, opbouwen en ten behoeve van missie inzetten	Lobby en collectieve belangenbehartiging versterken		
Succes factoren interne processen	Klant centraal in bedrijfsprocessen	Ondersteunende processen aanpassen aan ambities	Ontwikkelen eenduidig en gedragen beleid m.b.t welzijn honden	Resultaat gericht werken	Duurzaam en maatschappelijk bewust werken
Organisatie	Moderne bedrijfsstructuur realiseren	Binden en boeien van medewerkers	Open en transparante cultuur realiseren		
Financieel	Duurzame exploitatie realiseren / handhaven	Actief zoeken naar optimale vergoedingen voor onze honden	Investeren in <u>missiegebonden vernieuwing / innovatie</u>		

Kernwaarden

Kernwaarden zijn belangrijk binnen een organisatie. Ze geven richting aan de cultuur, onze manier van werken en de manier waarop we door de buitenwereld gezien willen worden. Van iedere medewerker wordt verwacht dat hij/zij de kernwaarden als leidraad voor het dagelijks werk ziet. Dat zorgt voor verbinding en herkenning.

Onze kernwaarden zijn:

- Samenwerken

Samen sterker: we hebben de neuzen dezelfde kant op. Alles wat we doen draagt bij aan één gezamenlijk doel. Dat doel bereiken we samen, in prachtige combinaties.

- Klantgericht

Cliënt op één: we stellen de cliënt centraal in al onze bedrijfsprocessen en passen onze werkwijze aan in het belang van de cliënt. We streven ernaar verwachtingen te overtreffen.

- Resultaatgericht

Passie voor resultaten: we werken aan concrete doelen en maken heldere en meetbare afspraken over de resultaten en een passend kwaliteitsniveau waar we samen aan werken. We leren van onze fouten en we vieren onze successen.

De resultaten in 2018 in cijfers

	2018	2017	2016
Puppy- en pleeggezinnenzorg			
Fokteven	41	35	38
Dekreuen	15	10	11
Geboren nesten	22	18	23
Zelfgefokte pups	156	131	171
Aangekochte pups	9	49	28
Totaalaantal pups	165	180	199
<u>Zelfgefokte pups per ras</u>			
Labrador retriever	89	100	77
Kruising labrador en golden retriever	47	26	48
Kruising Duitse herder en labrador retriever	0	0	8
Golden retriever	11	5	21
Kruising Duitse herder en golden retriever	1	0	8
Kruising Duitse herder en labrador-gouden retriever	8	0	9
<u>Bezoeken*</u>			
Bij pleeggezin voor adoptie hond	64	4	-
Begeleiding fokgastgezin	31	19	-
Kennismaking aspirant-puppyleeggezin/ adoptiegezin	361	453	-
Halfjaarbezoek medische-detectiehonden	8	9	-
Reguliere bezoeken bij puppyleeggezin	2.274	1.885	-
Nestbezoeken bij fokgastgezin	154	108	-
<i>*In 2016 zijn de cijfers niet als zodanig gepresenteerd.</i>			
Training & cliëntenzorg			
Honden in opleiding genomen	142	180	139
<u>Afleveringen</u>			
Blindengeleidehonden	92	101	92
Autismegeleidehonden	8	11	10
Assistentiehonden	11	8	10
Buddyhonden PTSS	15	13	15
Buddyhonden kinderen	10	10	10
Totaal afgeleverde combinaties	136	143	137
Aantal actieve combinaties	718	692	652
Aantal afgestudeerde instructeurs	1	0	1

Bezoeken aan cliënten

Bezoeken voor intake en matching	343	355	343
Afleveringen, instructies en thuisinstructies	730	676	636
Nazorgbezoeken actieve combinaties baas & hond	772	574	554

PAWS (Parents Autism Workshops & Support)

Aantal workshops	8	8	8
Aantal gezinnen tijdens workshops	89	145	78
Terugkomdagen	0	0	1
Aantal gezinnen terugkomdagen	0	0	12

Workshop Buddyhond voor (oud-)geüniformeerden met PTSS

Aantal workshops	4	4	1
Aantal deelnemers	21	25	5

Financiële resultaten

Het boekjaar 2018 is afgesloten met een positief resultaat van € 0,5 mln. In de begroting 2018 werd rekening gehouden met een negatief resultaat van afgerond € 1,1 mln. Per saldo is dit dus een beter resultaat van ruim € 1,5 mln.

Een specificatie van deze resultaten:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Baten/lasten</u>	2018		
	Begroting	Realisatie	Verschil
Totaal baten	8.627	11.050	2.423
Totaal lasten	10.197	10.091	-106
Totaal financiële baten en lasten	504	-459	-963
Resultaat	-1.066	500	1.566

Het verschil tussen het begrote en werkelijke resultaat van afgerond € 1,5 mln. wordt met name veroorzaakt door hogere baten van € 2,4 mln. en een lager resultaat uit financiële baten en lasten van € 1,0 mln. De hogere baten zijn met name meer baten uit nalatenschappen. De totale lasten blijven binnen het beschikbaar gestelde budget. In de toelichting op de staat van baten en lasten worden de belangrijkste verschillen nader toegelicht.

De vergelijking van de werkelijke baten en lasten over 2018 met die van 2017 levert het volgende overzicht op:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Baten/lasten</u>	Realisatie		
	2018	2017	Vershil
Totaal baten	11.050	8.651	2.399
Totaal lasten	10.091	9.981	110
Totaal financiële baten en lasten	-459	525	-984
Resultaat	500	-805	1.305

De werkelijke baten van 2018 komen ten opzichte van de baten van 2017 (afgerond) € 2,4 mln. hoger uit. Deze hogere baten zijn toe te schrijven aan hogere opbrengsten uit nalatenschappen.

De werkelijke lasten nemen in 2018 ten opzichte van 2017 per saldo toe met een bedrag van (afgerond) € 0,1 mln. De grootste stijging van de kosten is toe te schrijven aan hogere bestedingen aan de doelstelling van € 0,4 mln. Tegenover deze hogere lasten staan in 2018 lagere lasten inzake fondsenwerving van € 0,1 mln. en lagere lasten inzake beheer en administratie van € 0,2 mln.

<u>Bestedingspercentages</u>	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Werkelijk 2017
<u>Doelbestedingspercentage van de baten</u>			
Bestedingen aan doelstellingen/totale baten	90,3	70,6	85,4
<u>Doelbestedingspercentage van de lasten</u>			
Bestedingen aan doelstellingen/totale lasten	76,4	77,3	74,1
<u>Percentage beheer en administratie</u>			
Beheer en administratie/totale lasten	8,0	7,6	9,5
<u>Fondsenwervingspercentage</u>			
Kosten eigen fondsenwerving/baten eigen fondsenwerving	23,6	16,3	23,9

De CBF-norm voor fondsenwerving is 25% (gemiddeld over drie jaar); KNGF Geleidehonden blijft daar onder.

Vooruitblik 2019

Zoals al eerder in dit jaarverslag aangestipt, heeft KNGF Geleidehonden in 2018 een nieuw meerjarenplan (2019-2022) geformuleerd. Het jaar 2019 zal in het teken staan van een aantal veranderingen in de organisatie: in het eerste kwartaal van dit jaar wordt een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd, waarin beter samengewerkt kan worden, verantwoordelijkheden duidelijk zijn en de cliëntgerichte processen goed ingericht kunnen worden. De structuuraanpassing en ook de bijbehorende cultuuraanpassing zullen in 2019 zeker de nodige aandacht vergen.

De basis van onze activiteiten betreft de levering van onze honden aan cliënten; in totaal plannen we minimaal 130 honden te koppelen aan een cliënt. 80 daarvan zijn blindengeleidehonden, de overige 50 zijn assistentiehonden, autismegeleidehonden en buddyhonden PTSS.

We handhaven daarnaast minimaal het aantal PAWS-workshops en workshops rondom de buddyhond PTSS.

Tegelijkertijd staan in 2019 een aantal belangrijke activiteiten (voortkomend uit de strategiekaart) op het programma. Een kleine greep daaruit:

1. Opstarten innovatie- en ontwikkelteams, onder meer met betrekking tot cliënt & hond en de ontwikkeling van onze scholing en training.
2. Opstarten klankbordgroepen met belangrijke stakeholders: cliënten, vrijwilligers, donateurs.
3. Digitalisering van de fokdatabase, in samenwerking met internationale partners.
4. Merkpositionering versterken via onderzoek en actieplan.
5. Lobbyteam opstarten.
6. Structureel klanttevredenheids- en doelgroepenonderzoek opstarten.
7. Het meetbaar maken van doelen en projecten; een controlcyclus via een dashboard inzichtelijk maken.
8. Lobby voor meer/hogere vergoedingen voor onze honden, via zorgverzekeraars, gemeenten of andere partijen.

Verantwoording

In 2018 kwam de raad van toezicht zeven keer bijeen voor de reguliere vergaderingen en vond regelmatig overleg plaats met de ondernemingsraad (OR). De verantwoording van de directie en de controle van de raad van toezicht op de directie richtten zich onder andere op de vraag of:

- de activiteiten van de stichting gericht zijn op realisatie van de doelstelling van de stichting;
- de beschikbare middelen efficiënt en effectief worden besteed;
- de methoden ter verkrijging van middelen voor de doelstelling efficiënt, effectief en verantwoord zijn;
- zorgvuldig wordt omgegaan met vrijwilligers die hun diensten aanbieden;
- de gehele stichtingsorganisatie professioneel functioneert en adequaat wordt beheerd.

Dit jaar is door de raad van toezicht specifiek veel aandacht besteed aan:

- de activiteiten van de stichting gericht op realisatie van de doelstelling van de stichting;
- de werving van een nieuwe directeur;
- de werving van nieuwe leden voor de raad van toezicht;
- de voorbereidingen op het nieuwe meerjarenplan, inclusief de keuze voor een nieuwe organisatie-inrichting.
- de inrichting van de Financiële Auditcommissie en Beleggingsadviescommissie.

De accountant (Mazars Paardekooper Hoffman N.V.) is benoemd door de raad van toezicht en kan over zijn verklaring betreffende de getrouwheid van de jaarrekening worden bevraagd door de raad van toezicht. De accountant woont de vergadering van de raad van toezicht bij waarin over de vaststelling/goedkeuring van de jaarrekening wordt besloten. De accountant rapporteert zijn bevindingen betreffende de jaarrekening aan de directie en de raad van toezicht.

KNGF Geleidehonden legt op een zo transparant mogelijke wijze verantwoording af over de besteding van de middelen. De organisatie heeft ook in 2018 haar werkzaamheden uitgevoerd en verantwoord conform de eisen van Goede Doelen Nederland (voorheen VFI), respectievelijk de CBF Erkenningsregeling. De externe audit heeft plaatsgevonden voor onze kwaliteitscertificering voor ISO voor Zorg & Welzijn (NEN-EN 15224:2012) en de ISO 9001:2015. KNGF Geleidehonden heeft de audit met lof doorstaan en kan de twee kwaliteitscertificaten met trots behouden.

Ten aanzien van de algehele financiële verantwoording van de organisatie gelden de regels van de jaarverslaggeving voor fondsenwervende instellingen (RJ 650) en aanvullend de bepalingen van Goede Doelen Nederland. Daarnaast gelden de lidmaatschapseisen van de International Guide Dog Federation (IGDF) en van Assistance Dogs International (ADI), die periodiek worden getoetst.

Verantwoordingsverklaring

KNGF Geleidehonden onderschrijft de drie principes van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen, te weten een scheiding van toezicht houden en besturen, de optimale besteding van middelen, en omgang met belanghebbenden. Per principe wordt hierna uitgewerkt hoe dit binnen KNGF Geleidehonden is verankerd.

1. Scheiding van toezicht houden en besturen

Taak en werkwijze van de directie

De eenhoofdige statutaire directie is verantwoordelijk voor het bepalen van het beleid en de strategie, en het vaststellen van de begrotingen. Daarnaast is de directie verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding die deels is gedelegeerd aan de leden van het managementteam. Peter van der Heijden was tot 1 april 2018 (waarnemend) directeur. Per die datum is directeur Meta Neeleman als statutair bestuurder in dienst getreden. De (waarnemend) directeur legt verantwoording af aan de raad van toezicht. Per 31 december 2018 bestond de directie uit Meta Neeleman, directeur.

- De directie heeft in het bijzonder tot taak het strategisch beleid, de algemene coördinatie en de externe representatie op te zetten. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de inhoudelijke en administratieve kwaliteitsbewaking en het personeelsbeleid.
- De directie presenteert maandelijks de kengetallen van de organisatie aan de raad van toezicht en brengt elk kwartaal een financieel verslag uit aan de raad van toezicht.
- De directie vergadert tweewekelijks en zo nodig vaker met het managementteam waarin de afdelingsmanagers zitting hebben. Besluiten van de directie worden zoveel mogelijk in het managementoverleg genomen en vervolgens als zodanig vastgelegd.

De directie ontvangt een bezoldiging conform de richtlijn die door Goede Doelen Nederland is opgesteld en voortvloeit uit de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen. Voor de bezoldiging van de waarnemend directeur zijn bijzondere afspraken gemaakt die ruimschoots onder het maximum van de GDN-richtlijn blijven.

Taak en werkwijze van de raad van toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid en de strategie van de directie en het financiële bestuur, en op de algemene gang van zaken bij KNGF Geleidehonden.

- Het toezicht strekt zich uit tot:
 - a. de realisatie van de doelstellingen van KNGF Geleidehonden;
 - b. de strategie en de risico's die verbonden zijn aan de activiteiten;
 - c. de opzet/werking van de interne systemen voor risicobeheersing en -controle;
 - d. de financiële verslaglegging.
- De raad van toezicht vergadert ten minste eenmaal per kwartaal en soms vijf tot zes keer per jaar, afhankelijk van de omstandigheden. De directie legt daarbij verantwoording af aan de raad van toezicht.
- Tot de jaarstukken van de stichting behoort een verslag van de raad van toezicht waarin opgave wordt gedaan van de werkzaamheden in het boekjaar in overeenstemming met de bepalingen van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen. In het verslag worden van alle

leden de relevante gegevens vermeld (personalia, beroep, nevenfuncties, tijdstip van eerste benoeming en de bijbehorende termijn).

- De raad van toezicht bespreekt ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van de directeur het eigen functioneren (als geheel en dat van de individuele leden).
- De raad van toezicht treedt op als werkgever van de directie. De raad van toezicht is verantwoordelijk voor de benoeming, het vaststellen van de arbeidsvoorwaarden en de schorsing en het ontslag van de directie, en houdt toezicht op het functioneren. Jaarlijks wordt dit functioneren van de directie door de raad van toezicht geëvalueerd.
- De leden van de raad van toezicht genieten geen bezoldiging. De leden kunnen de gemaakte onkosten vergoed krijgen.
- In 2018 zijn er wisselingen geweest in de samenstelling van de raad van toezicht. Een overzicht van alle leden van de raad van toezicht is te vinden op pagina 26. Per 1 juli 2018 traden drie leden van de raad af, te weten mevrouw Anneke Sipkens en de heren Kees Storm en Ton Oudejans. Op die datum legde mevrouw Mijntje Lückcrath-Rovers het tijdelijk voorzitterschap (dat zij sinds januari 2018 vervulde) neer. In 2018 traden vervolgens vier nieuwe leden voor de raad van toezicht toe. Ultimo 2018 bestaat de raad van toezicht van KNGF Geleidehonden uit de heer Doede Vierstra (aangetreden per 1 juli 2018), de heer Jan Sebel (aangetreden per 1 juli 2018), mevrouw Jeltje Schraeverus (aangetreden per 15 oktober 2018), de heer Roland Zegger (aangetreden per 15 oktober 2018), de heer Hans Dekker en mevrouw Mijntje Lückcrath-Rovers.

Taak en werkwijze van de beleggingsadviescommissie

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van het strategisch beleggingsbeleid. Als klankbord en voor advies is de beleggingsadviescommissie ingesteld. De commissie heeft tot taak:

- adviseren bij het opstellen van het beleid;
- vooraf adviseren van de raad van toezicht bij het toezicht houden op de uitvoering van het beleggingsbeleid;
- adviseren bij aankopen of het verkopen van aandelen, obligaties en onroerende zaken;
- toezien op de naleving van het beleggingsbeleid zoals vastgesteld door de directie;
- achteraf controleren van het toezicht op het beleggingsbeleid door de raad van toezicht;
- het volgen van de prestaties van de externe vermogensbeheerder.

De beleggingsadviescommissie bestaat in 2018 uit de directeur van KNGF Geleidehonden (als voorzitter), twee vertegenwoordigers uit de raad van toezicht, de manager Bedrijfsvoering en een externe adviseur. De financieel manager van KNGF Geleidehonden neemt deel aan de vergaderingen van deze commissie; enerzijds als beheerder van de liquide middelen en de onroerendgoedportefeuille, anderzijds als ambtelijk secretaris van de commissie.

De leden van de beleggingsadviescommissie hebben in 2018 iedere maand een financieel verslag van de beleggingen ontvangen, waarin de beleggingsresultaten en de ontwikkeling in de omvang van (delen van) het belegde vermogen zijn gerapporteerd.

In 2018 is de commissie één keer bijeengekomen. In deze bijeenkomst is samen met vermogensbeheerder Optimix Vermogensbeheer, die de effectenportefeuille beheert, het beleggingsbeleid geëvalueerd. Er is regelmatig contact geweest tussen de financieel manager van KNGF Geleidehonden en de leden van de beleggingsadviescommissie. Deze contacten verliepen via e-mail. Goedkeuringen die via e-mail zijn gegeven, worden in een reguliere vergadering vastgelegd. Een overzicht van alle leden van de beleggingsadviescommissie in 2018 is te vinden op pagina 17.

Taak en werkwijze van de financiële commissie

De financiële commissie is een vaste commissie binnen de raad van toezicht die uit ten minste twee leden bestaat. De commissie is belast met het houden van toezicht op de financiële gang van zaken binnen de stichting en met de toetsing van de werking van de administratieve organisatie en interne controle, in het bijzonder de betalingsorganisatie en werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen. Belangrijke aandachtspunten voor de financiële commissie zijn het toetsen van:

- de naleving van wet- en regelgeving;
- de werking van de beginselen van goed bestuur;
- de financiële informatieverschaffing door de directeur;
- de naleving van aanbevelingen en de opvolging van opmerkingen van de externe accountant;
- het beleid van de directeur met betrekking tot fondsenwerving;
- de relatie met de externe accountant.

Ook heeft deze commissie tot taak het uitbrengen van advies aan de raad van toezicht over de jaarrekening, de (meerjaren)begroting, het beleidsplan en belangrijke kapitaalinvesteringen van de stichting.

Deze commissie is in 2018 driemaal bijeen geweest. De commissie bestond in 2018 uit twee leden van de raad van toezicht, onder wie een voorzitter. Aan de bijeenkomsten van deze commissie hebben in 2018 ook deelgenomen de directeur en de manager Bedrijfsvoering. De vergadering van 7 mei stond in het teken van het jaarverslag 2017, waaraan ook de externe accountant deelnam. Op de agenda van deze vergadering stond de jaarrekening. De vergaderingen van 2 november en 14 december 2018 gingen over de meerjarenraming 2019-2022. Een overzicht van alle leden van de auditcommissie is verderop in dit verslag te vinden.

Rolverdeling commissies KNGF Geleidehonden

Onderstaand treft u de huidige samenstelling van de diverse commissies van KNGF Geleidehonden en bijgaand de daarbij behorende reglementen.

Beleggingsadviescommissie:

- de heer drs. Jan Sebel	lid raad van toezicht
- mevrouw drs. Jeltje Schraeverus	lid raad van toezicht
- de heer Lex van der Sommen	extern adviseur

Financiële auditcommissie

- de heer drs. Jan Sebel	voorzitter en lid van raad van toezicht
- de heer Roland Zegger	lid raad van toezicht

Remuneratiecommissie

- de heer drs. Doede Vierstra	voorzitter raad van toezicht
- mevrouw drs. Mijntje Lückcrath-Rovers	lid raad van toezicht

2. Optimale besteding van middelen

De stichting streeft naar een goede balans tussen efficiëntie (doelmatigheid) en effectiviteit (doeltreffendheid). Naast de hoofddoelstelling houdt KNGF Geleidehonden zich bezig met het werven van fondsen om alle activiteiten te kunnen financieren. Uitgangspunt voor de fondsenwerving zijn de richtlijnen van Goede Doelen Nederland en de CBF Erkenningregeling. Doordat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van sponsoring kunnen actief en doeltreffend fondsen worden geworven tegen relatief geringe kosten. In 2018 bedroegen de wervingskosten 16,3% van de inkomsten uit eigen fondsenwerving (volgens CBF-normen is 25% gemiddeld over drie jaar toegestaan).

Meerjarenbeleidsplan geeft richting

Er is een meerjarenbeleidsplan (inclusief meerjarenraming) dat de beleidsdoelen en de financiële kaders aangeeft voor de komende jaren. Deze activiteiten vertalen zich in afdeling overstijgende organisatiedoelstellingen voor ieder kalenderjaar en in werkplannen voor de afdelingen. Op financieel gebied krijgen de plannen vorm in een nauwkeurig vastgelegde jaarbegroting. De raad van toezicht keurt deze (financiële) plannen goed.

De begrote doelstelling voor het jaar 2019 is als volgt:

Aantal af te leveren geleidehonden:

Blindengeleidehonden	80
Herplaatste geleidehonden	10
Autismegeleidehonden	8
Assistentiehonden	10
Buddyhonden PTSS	15
Buddyhonden overig	7
Totaalaantal afleveringen	<u>130</u>

Aantal pups

Aantal pups uit eigen fok	145
Aantal pups van derden	25
Totaalaantal pups	<u>170</u>

Aantal fokhonden

- Fokteven	37
- Dekreuen	13
Totaalaantal fokhonden	<u>50</u>

Begroting 2019

(bedragen x € 1.000,-)

Staat van baten en lasten**Som van de geworven baten** **7.325**

Bijdragen van zorgverzekeraars 1.823

Overige baten 12

Som van de baten **9.160****Lasten**

Besteed aan doelstelling 8.512

Wervingskosten 2.258

Kosten beheer en administratie 887

Som van de lasten **11.657****Saldo voor financiële baten en lasten** **-2.497**

Saldo van financiële baten en lasten 503

Saldo van baten en lasten **-1.994****Verhoudingsgetallen (in procenten)**

Doelbestedingen als % van totale lasten 73,0

Beheer- en administratiekosten als % van
totale lasten 7,6**Beleid ten aanzien van continuïteitsreserve**

De continuïteitsreserve is bedoeld voor de situatie dat de inkomsten onverhoopt zouden terugvallen, terwijl de vaste kosten nog voor een bepaalde periode zullen doorlopen vanwege bestaande verplichtingen. Door op dat moment gebruik te maken van de continuïteitsreserve is het mogelijk een periode te overbruggen om de terugval in inkomsten te herstellen of de bedrijfsvoering aan te passen. De gewenste omvang is berekend conform de rekenmethodiek uit de richtlijn van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF).

Beleggingsbeleid

De jaarlijkse inkomsten uit fondsenwerving en vergoedingen van de zorgverzekeraars per afgeleverde hond zijn meestal niet voldoende om de jaarlijkse kosten te dekken. Het vermogen dat niet is vastgelegd in materiële vaste activa wordt belegd om rendement te genereren ter aanvulling van dit exploitatietekort. Het rendement van deze beleggingen wordt jaarlijks besteed aan de doelstelling. Het uitgangspunt van het beleggingsbeleid is dat het belegde vermogen op peil blijft. Er is gekozen voor een defensief beleggingsbeleid waarbij de risico's zoveel mogelijk worden gespreid over verschillende beleggingsvormen. Er wordt een open, transparant, duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid gevoerd waarbij de vermogensbeheerder veiligheid en continuïteit zo goed mogelijk combineert met een goed rendement. KNGF Geleidehonden heeft het beheer van het vermogen

uitbesteed aan Optimix Vermogensbeheer.

De gebruikte verhoudingen tussen de verschillende beleggingsvormen, waaronder aandelen en obligaties, vloeien voort uit het afgesproken profiel. Het vermogen dat Optimix beheert is in twee portefeuilles verdeeld. De een is het vastrentende mandaat met een behoudend profiel en de ander is het aandelenmandaat met een offensief profiel. Daarbij heeft de normweging een bandbreedte van 10%-punt in de plus en in de min.

De gewenste verdeling tussen de verschillende portefeuilles is als volgt:

Portefeuille	Minimaal	Maximaal	Strategisch
Obligaties	60,0%	80,0%	70,0%
Aandelen	20,0%	40,0%	30,0%

In het beleggingsbeleid wordt voldaan aan alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving en er wordt rekening gehouden met internationaal aanvaarde principes en internationale verdragen. Centraal binnen het Verantwoord Beleggingsbeleid staan de tien UN Global Compact Principles die worden toegepast op de directe beleggingen in effecten. Op basis hiervan zijn er concrete 'non compliant criteria' geformuleerd. Op kwartaalbasis wordt op deze criteria getoetst door het bureau Sustainalytics.

Bij de keuze van vermogensbestanddelen worden ethische en maatschappelijke uitgangspunten gehanteerd volgens de Richtlijn Financieel Beheer van Goede Doelen Nederland.

Een overzicht van de beleggingen exclusief de liquide middelen behorende bij de effectenportefeuilles:

Vermogensbestanddelen	31 dec 2018		31 dec 2017	
	x €1.000,-	%	x €1.000,-	%
Aandelen	5.809	41	6.478	41
Obligaties	7.709	54	8.659	55
Onroerend goed	742	5	688	4
Totaal	14.260	100	15.825	100

Tot de beleggingsportefeuille worden ook de liquide middelen gerekend behorende bij de aandelen- en obligatieportefeuilles en de bedragen die op de geldmarkt worden uitgezet (daggeldleningen, deposito's, etc.). In totaal is dit € 12,9 mln. aan liquide middelen. Hiervan zit € 1,2 mln. in de aandelenportefeuille en € 8,1 mln. in de obligatieportefeuille, en staat € 3,6 mln. op de geldmarkt.

Rekening houdend met deze liquide middelen heeft de effectenportefeuille, die beheerd wordt door Optimix Vermogensbeheer, een vermogensverdeling met de gewenste norm in de twee portefeuilles (70/30) en ziet er voor 2018 als volgt uit:

	Ultimo 2018	
	x €1.000,-	%
Obligatieportefeuille:		
- Obligaties	7.669	34
- Liquide middelen	8.140	36
Aandelenportefeuille:		
- Aandelen	5.460	24
- Liquide middelen	1.193	6
Stand 31 december	22.462	100

Risicobeleid

Ondernemen is ook risico nemen. KNGF Geleidehonden besteedt veel aandacht aan het beheersen van risico's en heeft de afgelopen jaren een risicomanagementbeleid ontwikkeld. De bedrijfsrisico's worden periodiek geactualiseerd. In het risicobeleid is onder meer opgenomen:

- het verzekeringsbeleid;
- de administratieve organisatie (procuratieregeling);
- de interne controle;
- de controle door een externe accountant.

De directie is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden in de branche en is van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waarmee de organisatiebrede risico's worden beheerst in 2018 adequaat hebben gewerkt. Het belangrijkste strategisch risico voor KNGF Geleidehonden is de reputatie; door een goede reputatie te behouden, blijft het vertrouwen van de stakeholders op peil en kan KNGF Geleidehonden haar kerntaken uitvoeren.

We onderscheiden vier risicotypen:

Financieel

Door een goede inrichting van processen en aanvullende richtlijnen wordt zorg gedragen voor het maximaal besteden van de ons toevertrouwde middelen aan onze doelstelling. In het bijzonder letten we op risico's bij contante geldstromen en op juiste, doelmatige en doeltreffende uitgaven en bestedingen. Als specifiek financieel risico (met een lage risicobereidheid) zien wij de beleggingen: om de financiële verplichtingen in de toekomst te compenseren met de inflatie, wordt een effectenportefeuille aangehouden. Deze portefeuille wordt voorzichtig beheerd, wat in de praktijk betekent dat 70% wordt belegd in obligaties met een laag tot gemiddeld risicoprofiel. De overige 30% bestaat uit aandelen. De aandelenportefeuille wordt voortdurend getoetst aan duurzame en maatschappelijke criteria. Ondanks de positieve resultaten uit het verleden zien wij een risico wanneer het beleggingsklimaat zich sterk gaat verslechteren. Het belegd vermogen is daarom uitbesteed aan een vermogensbeheerder, en een beleggingsadviescommissie (waaraan ook onafhankelijke adviseurs zijn toegevoegd) houdt toezicht op de uitvoering.

Operationeel

We streven voortdurend naar verbetering van onze interne processen. Zo hebben wij ons eigen ERP-systeem gebouwd om onze kernprocessen te kunnen volgen en ondersteunen. Wij onderkennen het risico dat onbevoegden toegang zouden krijgen tot onze data of dat data verloren zou gaan door een probleem in de IT-infrastructuur. Onze risicobereidheid op dat gebied is zeer laag en derhalve hebben wij de beveiliging van onze data en systemen aangepast met de mogelijkheden die ons ter beschikking staan. Daarnaast zijn de back-upfaciliteit en het recoveryplan geoptimaliseerd.

Reputatie

Onze reputatie is van groot belang voor de continuïteit van ons werk. De risicobereidheid van imagoschade is zeer laag, aangezien dit kan leiden tot het verlies aan vertrouwen en als gevolg daarvan een afname van absoluut noodzakelijke donateurs en vrijwilligers. Daardoor zouden we minder tijd en middelen kunnen besteden aan de realisatie van onze missie. We zijn ons zeer bewust van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid, we onderhouden goede relaties met onze stakeholders en zijn transparant over wat we doen. De afdeling Fondsenwerving en Communicatie heeft hierbij een adviserende rol richting het managementteam en alle medewerkers en vrijwilligers.

Strategisch

Bij het opstellen van de jaarplannen wordt gekeken of de strategische doelstellingen haalbaar zijn. In 2018 zijn onze strategische doelstellingen, voortkomend uit het vigerende meerjarenplan, behaald. Tegelijkertijd hebben we in 2018 via een intensief proces gewerkt aan een nieuw meerjarenbeleidsplan voor de jaren 2019-2022, dat voortbouwt op het voorgaande plan en tegelijkertijd nadruk legt op zaken als innovatie, resultaat- en klantgerichtheid, organisatie-effectiviteit

en toekomstige groei. Als grootste risico zien wij de cultuuromslag bij het realiseren van de plannen. In de transitiefase zal dan ook extra aandacht worden besteed aan de cultuuraspecten en de begeleiding van leidinggevend en medewerkers.

Risico Inventarisatie & Evaluatie Personeel

In 2014 is een nieuwe Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) uitgevoerd. Daaruit bleek dat de arbeidsrisico's binnen KNGF Geleidehonden beperkt zijn. Aan de hand van de uitkomsten van de RI&E stelde het managementteam een plan van aanpak op ter verbetering van de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden. Inmiddels is het plan geheel uitgevoerd. In 2019 zal een nieuwe RI&E worden uitgevoerd.

Fraude-inventarisatie

De risico's van mogelijke fraude worden frequent geïnterpreteerd en beoordeeld op de mate van waarschijnlijkheid waarmee ze zich kunnen voordoen en welke impact dat kan hebben. De fraude-inventarisatie maakt deel uit van de risico-inventarisatie van KNGF Geleidehonden, die met regelmaat door het management wordt besproken en geactualiseerd. Uit de inventarisatie is gebleken dat de risico's in dit opzicht klein zijn. Er zijn geen indicaties dat zich in het verslagjaar 2018 fraudegevallen hebben voorgedaan.

3. Omgang met belanghebbenden

KNGF Geleidehonden streeft naar tevreden belanghebbenden (stakeholders). Personeel, cliënten, vrijwilligers en donateurs nemen daarbij een belangrijke plaats in. KNGF Geleidehonden beschikt over meerdere instrumenten om de tevredenheid van haar belanghebbenden te peilen. Periodiek voert de stichting tevredenheidsonderzoeken uit onder medewerkers, vrijwilligers, donateurs en andere partners. Cliënten en pleeggezinnen worden jaarlijks structureel bevraagd over hun bevindingen en opvattingen omtrent de kwaliteit van de dienstverlening. In 2019 voegen we daar een nieuwe methodiek aan toe en zullen we via klankbordgroepen het gesprek aangaan met onze belangrijkste stakeholders.

Fokgastgezinnen en puppypleeggezinnen

De vrijwillige inzet van onze puppypleeggezinnen en fokgastgezinnen is voor KNGF Geleidehonden onmisbaar. Zonder overdrijving kan worden gesteld dat zonder deze honderden vrijwilligers geen geleidehonden kunnen worden opgeleid. We onderhouden goed contact met deze gezinnen. Zoals ieder jaar organiseerden we in 2018 weer nestreünies op het terrein bij KNGF Geleidehonden; dit jaar waren het er negen in totaal. Deze bijeenkomsten zijn voor de fokgastgezinnen een mooie gelegenheid om 'hun' pups te zien als volwassen honden. Voor de pleeggezinnen is het een prettig weerzien waarbij nestgenoten met elkaar worden vergeleken, ervaringen uitgewisseld en waarbij de pups alvast kunnen kennismaken met het terrein waar ze hun schooltijd zullen gaan doorbrengen. De nestreünies worden altijd goed bezocht en bijzonder gewaardeerd door de pleeggezinnen.

Erkenning en waardering

Om hen te helpen hun taak goed te doen, worden puppypleeggezinnen en fokgastgezinnen intensief begeleid. Zij kunnen op ieder moment van de dag, in noodgevallen zelfs 24/7, terecht voor ondersteuning. KNGF Geleidehonden doet haar uiterste best een goede relatie met hen op te bouwen en te onderhouden, waardoor vrijwilligers zich betrokken en gewaardeerd voelen. Om hen te informeren over de organisatie sturen wij regelmatig een relatiemagazine uit. Bij speciale gelegenheden, zoals Kerstmis of Dierendag, ontvangen de vrijwilligers een attentie. Daarnaast verrassen we puppypleeggezinnen die al meerdere pups voor ons hebben opgevoed met een speciale verwenmiddag.

Ambassadeurs vertellen hun persoonlijk verhaal en ons verhaal

Veel van de voorlichting over ons werk wordt gegeven door ambassadeurs van KNGF Geleidehonden. De ambassadeurs – geleidehondenbazen en puppypleeggezinnen – geven op vrijwillige basis overal in het land lezingen over het fenomeen geleidehond. Daarnaast helpen zij de stands te bemannen op beurzen en evenementen, en verzorgen zij gastcolleges. De ambassadeurs zijn ervaringsdeskundigen. Dat maakt dat hun verhaal recht uit het hart komt. Zij kunnen als geen ander voor het voetlicht brengen wat het betekent om een geleidehond te hebben of een pup op te voeden. In 2018 waren er 142 ambassadeurs voor ons actief. Zij gaven in totaal 414 voorlichtingen.

Ambassadeursdag 2018

Ook dit jaar vond de ambassadeursdag plaats bij het centraal gelegen Hotel Amersfoort Veluwemeer in Putten. Er waren 101 gasten, onder wie 65 ambassadeurs en 55 geleidehonden. Verschillende ambassadeurs deelden hun inspirerende verhaal en er stonden uiteenlopende workshops op het programma. Deze gingen onder meer over hondengedrag en over toegankelijkheid voor geleidehonden en hun baasjes.

Assisteren in de kennel of op kantoor

Daarnaast zijn er vrijwilligers die het professionele kennelpersoneel assisteren bij de verzorging van de honden. Ook zijn er vrijwilligers die kleine onderhoudsklussen voor hun rekening nemen, het kantoorpersoneel assisteren en vervoersdiensten verzorgen, bijvoorbeeld voor het halen of brengen van honden van en naar de dierenkliniek.

Doppen inzamelen voor KNGF Geleidehonden

Verspreid door het hele land zetten enthousiaste spaarders zich in voor de doppeninzameling voor KNGF Geleidehonden. In 2018 werd er voor €40.000,- met deze actie opgehaald. Doppenspaarders brengen hun doppen zelf naar een 'doppendepot'. In 2018 waren er zes depots. De depots, verspreid over Nederland, werken zelfstandig en hanteren een eigen werkwijze en innamebeleid voor wat betreft de doppen.

Fondsenwervingsmethoden uitgebreid en geïntensiveerd

KNGF Geleidehonden wil binnen drie jaar het aantal structurele machtigingen van donateurs verdubbelen. Om dit te bereiken startten we in 2017 met diverse straatwervingcampagnes. Deze manier van fondsenwerving werd niet eerder ingezet door KNGF Geleidehonden. Ook werd veel geïnvesteerd via online marketing om de doelstelling te behalen. Alle kanalen presteerden, net als in 2017, boven verwachting; zowel financieel als in aantallen nieuwe donateurs werd een prima resultaat behaald.

Een kijkje in onze keuken

Tweemaal per week zijn bezoekers welkom op ons terrein van het opleidingscentrum om via onze unieke geleidehondenbeleving te ervaren hoe het is om 'blind' met een geleidehond door hartje Amsterdam te lopen. Daarnaast worden de bezoekers rondgeleid over het terrein en krijgen ze uit eerste hand van onze ambassadeurs te horen wat een geleidehond allemaal betekent voor iemand met een beperking. De Beleving werd in 2018 door 281 mensen bezocht.

Relatiedagen

Na succesvolle edities in voorgaande jaren besloten we in 2018 opnieuw een aantal relatiedagen te organiseren. Tijdens deze weekenden verwelkomen we een flink aantal trouwe donateurs in Amstelveen om presentaties en een demonstratie bij te wonen en in contact te komen met medewerkers en ambassadeurs.

Communicatie met stakeholders

KNGF Geleidehonden besteedt veel aandacht aan een goede communicatie met iedereen die het mogelijk maakt de doelstellingen te realiseren: medewerkers, cliënten, vrijwilligers, donateurs en sponsors. Voor het personeel hebben we sinds 2017 het intranet 'Sunny'. Donateurs werden op de

hoogte gehouden door middel van nieuwsbrieven en het relatiemagazine 'Uitgelaten', dat in 2018 twee keer verscheen. Cliënten en puppypleeggezinnen ontvingen deze uitgave ook, met daarbij extra ingestoken pagina's met informatie die speciaal voor hen is bedoeld. Daarnaast ontvingen donateurs, cliënten en puppypleeggezinnen – zoals ieder jaar – een verkorte versie van het jaarverslag, het zogenaamde jaarbericht. Verder vond veelvuldig communicatie plaats via de websites, social media, persberichten en overige media.

Klankbordgroepen

In het najaar is begonnen met het uitwerken van een plan om klankbordgroepen samen te gaan stellen van een vertegenwoordiging van onze cliënten, puppypleeg- en fokgastgezinnen en vrijwilligers. Deze klankbordgroepen komen vanaf 2019 twee keer per jaar bijeen (vrijwilligers één keer). We willen weten wat er speelt, welke vragen, zorgen en ideeën er zijn. Daarom willen we met hen in gesprek over onze plannen voor de toekomst. We zullen ideeën voorleggen, maar ook om verbeterpunten of advies vragen. De informatie, adviezen en ideeën die we via de klankbordgroep vergaren, willen we gebruiken om onze dienstverlening verder te verbeteren. Na een jaar zoeken we weer nieuwe deelnemers, zodat ook andere belanghebbenden de kans krijgen om hun mening te geven via deze klankbordgroepen.

Lancering extranet

In 2018 is het extranet 'MijnKNGF' voor onze puppypleeggezinnen (eind juni) en onze cliënten (september) gelanceerd. Via dit digitale platform kunnen wij makkelijk en snel met onze vrijwilligers en cliënten communiceren. Hiermee houden we hen op de hoogte van actuele zaken en betrekken ze dichter bij onze organisatie.

Communicatie online kanalen

In 2018 werd de website 'geleidehond.nl' 322.410 keer bezocht. Bijna de helft van alle bezoekers bekijkt de website op z'n mobiel. Google-zoekopdrachten zorgden voor het meeste verkeer naar de website. Pieken in bezoeken/sessies werden veroorzaakt door nieuwe vacatures en het nieuwsbericht over de 'PERFECT MATCH'-commercial.

Groei en uitdagingen voor social media

Facebook blijft ons grootste social medium met bijna 47.000 fans. Via Facebook en Twitter ontvangen we veel respons op onze posts/nieuwsberichten. Daarnaast zetten we in toenemende mate Instagram in en gebruiken we de nieuwe mogelijkheden van dit kanaal, zoals de vragenstickers, stories en Instagram Live. Onze eerste live Instagram-sessie had 190 kijkers, die meekijken hoe cliënt Sylvana vertelde over haar leven met haar blindengeleidehond. Door gebruik van de stickermogelijkheid hebben we vragen van kijkers en fans beantwoord. Dit is een mooie manier om de interactie met onze fans aan te gaan.

Contact met breder werkveld (nationaal)

We besteden veel aandacht aan de communicatie en samenwerking met het bredere werkveld, zoals revalidatie-instellingen, zorgverzekeraars, relevante koepelorganisaties, nevenorganisaties, politici, zorginstellingen en andere betrokkenen. KNGF Geleidehonden is geregeld aanwezig op relevante beurzen en evenementen, en verzorgt lezingen in het werkveld. Om mensen met een beperking of stoornis en hun omgeving te wijzen op wat KNGF Geleidehonden door middel van een speciaal opgeleide hond kan bijdragen aan de kwaliteit van hun leven, organiseren we ook open dagen. In verband met de verbreding van de dienstverlening is KNGF Geleidehonden lid van Assistance Dogs International (ADI) en Assistance Dogs Europe (ADEu). Met betrekking tot de autismegeleidehonden is er regelmatig contact met de Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA). Daarnaast is er nauwe samenwerking met Stichting De Basis over de toewijzing van buddyhonden aan (oud-)geüniformeerden met een posttraumatische stressstoornis (PTSS). Wij werken wat betreft onze medische-detectiehonden nauw samen met gerenommeerde instituten, zoals de Open

Universiteit Heerlen en VUmc.

Internationaal netwerk

KNGF Geleidehonden is ook internationaal actief. De organisatie is lid van de International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO), de International Society for Anthrozoology (ISAZ), Assistance Dogs International (ADI), Assistance Dogs Europe (ADEu), en van de International Guide Dog Federation (IGDF). Tevens fungeerde een hoofdinstructeur van KNGF Geleidehonden in 2018 als *assessor* van IGDF en controleert in die hoedanigheid buitenlandse geleidehondenscholen op kwaliteit. Manager Training & Cliëntenzorg P.H.E. van der Heijden was in 2018 lid van het bestuur van IGDF. KNGF Geleidehonden steunt het Europese initiatief om in de komende jaren een officiële standaard te ontwikkelen voor blindengeleidehonden en assistentiehonden. Deze werkzaamheden vinden plaats in 'CEN TC 452'. P.H.E. van der Heijden was in 2018 voorzitter van de eerste werkgroep van CEN TC 452. KNGF Geleidehonden steunt de Nederlandse nationale normcommissie ook met een financiële bijdrage om dit belangrijke initiatief te doen slagen.

Het beïnvloeden van de internationale, Europese en Nederlandse politiek, kennisuitwisseling en het delen van bewezen geleidehondenbloed ten behoeve van de fokkerij, zijn de belangrijkste pijlers van deze internationale samenwerkingsverbanden.

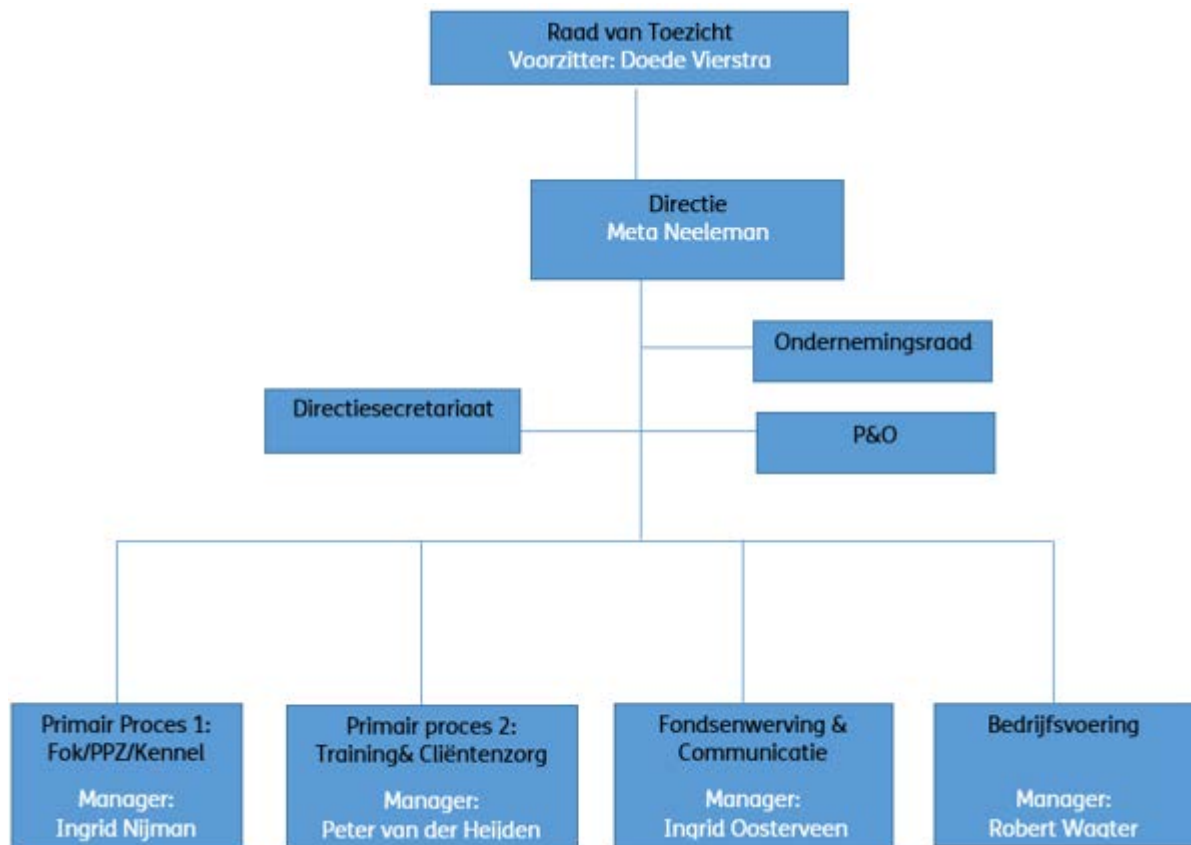
Bereikbaarheid

De organisatie streeft ernaar open en benaderbaar te zijn voor allerlei vragen, vooral via het secretariaat, de afdeling Fondsenwerving & Communicatie en de speciale servicedesks van de afdelingen Training & Cliëntenzorg en Puppy- & Pleeggezinnenzorg. Buiten kantooruren zijn deze laatste afdelingen in noodgevallen zelfs 24/7 te bereiken voor cliënten en puppypleeg- en fokgastgezinnen.

Klachtenregeling

KNGF Geleidehonden hanteert een formele klachtenregeling. Deze is telefonisch en via e-mail opvraagbaar en ook toegankelijk via de website van de organisatie.

Organisatieschema per 31 december 2018

Raad van toezicht

Algemeen lid: mevrouw prof. dr. Mijntje Lückcrath-Rovers (*voorzitter per 1 januari 2017 ad interim tot 1 juli 2018*)

Beroep: hoogleraar Corporate Governance Tilburg University / TIAS Business School

Nevenfuncties:

- Lid raad van commissarissen Achmea
- Lid raad van commissarissen NRC Media
- Lid raad van toezicht Diergaarde Blijdorp
- Lid Monitoring Commissie Code Pensioenfondsen

Penningmeester: de heer Ton Oudejans RA (*afgetreden per 1 juli 2018*)

Beroep: voormalig partner KPMG

Nevenfuncties:

- Lid raad van commissarissen Vroegop Ruhe & Co
- Lid raad van commissarissen AMS B.V

Algemeen lid: de heer drs. Kees Storm (*afgetreden per 1 juli 2018*)

Beroep: voormalig voorzitter Raad van Bestuur Aegon N.V.

Nevenfuncties:

- Vicevoorzitter raad van commissarissen Pon Holdings
- Lid Board van Baxter International Inc.
- Lid curatorium VNO-NCW
- Lid bestuur Nederlandse Bach Vereniging
- Vicevoorzitter bestuur VUmc Cancer Center Amsterdam
- Lid bestuur Stichting ADORE

- Lid raad van toezicht Museum Tromp's Huys Vlieland
- Member International Advisory Board, IESE
- Voorzitter raad van toezicht Fries Museum en Keramiekmuseum Princessehof
- Industrial Advisor EQT
- Lid raad van commissarissen Eisma Media Groep
- Lid raad van toezicht PharmAccess Group

Algemeen lid: mevrouw drs. Anneke Sipkens (*afgetreden per 1 juli 2018*)

Beroep: directeur Stichting Doen

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Global Compact Nederland
- Bestuurslid NIMA-platform Wereldmarketeers

Algemeen lid: de heer drs. Hans Dekker

Beroep: gezondheidszorgpsycholoog

Nevenfuncties:

- Ambassadeur KNGF Geleidehonden

Voorzitter: de heer drs. Doede Vierstra (*aangetreden per 1 juli 2018*)

Beroep:

- Managing Director van Phoibos Finance B.V.
- Interim-bestuurder/toezichthouder op last van de Ondernemingskamer (Hof Amsterdam)

Nevenfuncties:

- Lid raad van toezicht en voorzitter Audit Comité van het Leids Universitair Medisch Centrum
- Penningmeester in het Bestuur van Hermitage aan de Amstel, Amsterdam
- Voorzitter raad van commissarissen Koninklijke CSK Food Enrichment
- Voorzitter a.i. raad van commissarissen Noord Nederlandsche PI Club (NNPC)
- Voorzitter a.i. raad van commissarissen Coöperatie SURF U.A.
- Voorzitter Investeringscomité Friese Energietransitie Fonds FSFE
- Voorzitter raad van commissarissen De Friesland Zorgverzekeraar
- Lid Curatorium EMFC Controllersopleiding, Universiteit van Amsterdam

Algemeen lid: de heer drs. Jan Sebel RA (*aangetreden per 1 juli 2018*)

Beroep: verbonden als partner aan PricewaterhouseCoopers Accountants NV

Nevenfuncties:

- Lid raad van toezicht en voorzitter auditcommissie Stichting Wilde Ganzen
- Lid en vicevoorzitter raad van toezicht Fonds voor Cultuurparticipatie (*tot 1 maart 2019*)
- Lid bestuur De Culturele Ambassade van het Lloyd Hotel

Algemeen lid: mevrouw drs. Jeltje Schraeverus MHA (*aangetreden per 15 oktober 2018*)

Beroep: interim-bestuurder en organisatieadviseur

Nevenfunctie:

- Lid raad van toezicht Rijndam Revalidatie

Algemeen lid: de heer drs. Roland Zegger (*aangetreden per 15 oktober 2018*)

Beroep: Venture Partner NLC bv

Nevenfuncties:

- Lid raad van commissarissen Van Eerd bv
- Mentor bij O3.nl ; Adviseur CTcue bv

Rooster van benoeming en aftreden:

Naam	Benoemd per	Eerste herbenoeming	Tweede herbenoeming en laatste keer
Ton Oudejans	27 februari 2009	31 december 2013	<i>afgetreden per 1 juli 2018</i>
Kees Storm	16 september 2011	31 december 2015	<i>afgetreden per 1 juli 2018</i>
Anneke Sipkens	2 december 2013	31 december 2017	<i>afgetreden per 1 juli 2018</i>
Mijntje Lückerrath-Rovers	2 december 2013	31 december 2017	31 december 2021
Hans Dekker	1 januari 2017	1 januari 2021	1 januari 2025
Doede Vierstra	1 juli 2018	1 juli 2022	1 juli 2026
Jan Sebel	1 juli 2018	1 juli 2022	1 juli 2026
Jeltje Schraeverus	15 oktober 2018	15 oktober 2022	15 oktober 2026
Roland Zegger	15 oktober 2018	15 oktober 2022	15 oktober 2026

Bestuur

(Tot 1-4-2018) waarnemend directeur: de heer Peter van der Heijden

Beroep: waarnemend directeur en manager afdeling Training & Cliëntenzorg

Nevenfuncties:

- Lid raad van bestuur IGDF (International Guide Dog Federation)
- Convenor WG I, CEN Technical Committee 452 (European Committee for Standardization)

(Vanaf 1-4-2018) directeur-bestuurder: mevrouw Meta Neeleman

Beroep: directeur-bestuurder

Colofon

KANTOOR EN OPLEIDINGSCENTRUM

Amsteldijk Noord 42

1184 TD Amstelveen

Postadres: Postbus 544

1180 AM Amstelveen

Telefoon: 020 - 496 93 33

E-mail: info@geleidehond.nl

Internet: www.geleidehond.nl

Bank:

Rabobank: NL62 RABO 0354 1860 00

ING: NL81 INGB 0000 2754 00

Kamer van Koophandel: 41200230

KNGF Geleidehonden is:

- houder van door DNV-GL toegekende certificaten ISO 9001:2015 en NEN-EN 15224:2012 voor Zorg en Welzijn;
- een erkend goed doel volgens de Erkenningregeling van het Centraal Bureau Fondsenwerving;
- lid van International Guide Dog Federation (IGDF);
- lid van Assistance Dogs International (ADI);
- lid van International Association of Human Animal Interaction Organizations (IAHAIO);
- lid van The International Society for Anthrozoology (ISAZ);
- lid van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland;
- een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) en als zodanig vrijgesteld van schenk- en erfbelasting.

Keurmerken:

CBF erkend goed doel

IGDF-keurmerk

ISO-keurmerken – ISO-norm voor Zorg en Welzijn (officieel NEN-EN 15224:2012) en de ISO 9001:2015-norm)

JAARREKENING

Balans

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000,-)

	31 december 2018	31 december 2017
<u>ACTIVA</u>		
<i>Materiële vaste activa</i>	3.696	3.812
<i>Financiële vaste activa</i>	<u>97</u>	<u>115</u>
	3.793	3.927
<i>Vorraden</i>	78	49
<i>Vorderingen en overlopende activa</i>	1.151	1.457
<i>Effecten</i>	14.260	15.825
<i>Liquide middelen</i>	<u>14.137</u>	<u>11.765</u>
	<u>29.626</u>	<u>29.096</u>
<i>Totaal activa</i>	<u><u>33.419</u></u>	<u><u>33.023</u></u>
<u>PASSIVA</u>		
<u>Reserves en fondsen</u>		
<i>Continuïteitsreserve</i>	8.920	8.478
<i>Bestemmingsreserves</i>	21.427	21.269
<i>Bestemmingsfondsen</i>	<u>1.498</u>	<u>1.598</u>
	31.845	31.345
<i>Voorzieningen</i>	469	545
<i>Kortlopende schulden</i>	<u>1.105</u>	<u>1.133</u>
<i>Totaal passiva</i>	<u><u>33.419</u></u>	<u><u>33.023</u></u>

Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Baten			
Baten van particulieren	6.100	8.553	6.226
Baten van bedrijven	340	372	339
Baten van loterijorganisaties		9	3
Baten van andere organisaties zonder winststreven	300	409	305
Som van de geworven baten	6.740	9.343	6.873
Bijdragen van zorgverzekeraars	1.725	1.694	1.765
Overige baten	162	13	13
Som der baten	8.627	11.050	8.651
Lasten			
Besteed aan doelstelling	7.792	7.799	7.391
Wervingskosten	1.591	1.522	1.642
Kosten beheer en administratie	814	770	948
Som van de lasten	10.197	10.091	9.981
Saldo voor financiële baten en lasten	-1.570	959	-1.330
Saldo financiële baten en lasten	504	-459	525
Saldo van baten en lasten	-1.066	500	-805
Bestemming saldo van baten en lasten:			
- Continuïteitsreserve	0	442	72
- Bestemmingsreserves	-1.045	158	-911
- Bestemmingsfondsen	-21	-100	34
Totaal	-1.066	500	-805

Negatieve bedragen duiden op een onttrekking, positieve op een toevoeging c.q. een dotatie aan een reserve c.q. een fonds.

De verdeling van het resultaat is goedgekeurd door de raad van toezicht en verwerkt in de jaarrekening.

Kasstroombegroting

(bedragen x € 1.000,-)

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Resultaat	500	-805
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Aanpassingen:		
- Afschrijvingen	620	568
- Mutatie voorraden/ vorderingen	277	-694
- Mutatie schulden (kortlopend)	-28	-304
- Mutatie voorzieningen	-76	130
- Ongerealiseerd resultaat beleggingen	-861	194
Kasstroom uit operationele activiteiten	-68	1.282
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Mutaties:		
- Investeringsactiviteiten	-505	-1.713
- Desinvesteringen	<u>0</u>	2
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-505	-1.711
<u>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</u>		
- Gerealiseerd resultaat beleggingen	2.426	2.767
- Aflossing financiële vaste activa	18	17
	<u>2.444</u>	<u>2.784</u>
Saldo	<u>2.372</u>	<u>1.550</u>
<u>Mutaties liquide middelen</u>		
Stand liquide middelen per 1/1	11.765	10.215
Stand liquide middelen per 31/12	<u>14.137</u>	<u>11.765</u>
Verschil	<u>2.372</u>	<u>1.550</u>

Toelichting behorende bij de jaarrekening

Algemeen

Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehondenfonds is gevestigd te Amsterdam en kantoorhoudende te (1184 TD) Amstelveen, Amsteldijk Noord 42 en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41200230. De jaarrekening is opgesteld conform de algemeen geldende richtlijnen voor het opstellen van jaarverslagen, de Richtlijnen voor de Jaarverslaglegging voor Fondsenwervende Instellingen (RJ 650) alsmede de Richtlijnen en Erkenningsregeling van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF).

Het jaarverslag is mede opgesteld op basis van de richtlijnen van de Vereniging Goede Doelen Nederland inzake de beloning directie.

Verslaggevingsperiode

Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten en continuïteitsveronderstelling. Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs (nominale waarde). Ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Transacties in vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de geldende wisselkoers per transactiedatum. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden naar euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen per transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden in de staat van baten en lasten opgenomen.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: handelsportefeuille, gekochte obligaties, verstrekte leningen en overige vorderingen. Stichting KNGF maakt in de bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de organisatie blootstellen aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico's. Om deze risico's te beheersen heeft de stichting een defensief beleid, inclusief een stelsel van limieten en procedures, opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de stichting zoveel mogelijk te beperken. Om

valutarisico's te beheersen kan stichting KNGF gebruikmaken van termijntransacties met een looptijd van maximaal een jaar, waarbij ultimo elk boekjaar alle termijntransacties aflopen. Deze transacties worden niet ingezet voor handelsdoeleinden, maar slechts ter afdekking van valutarisico's. De vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren zijn voor het grootste deel geconcentreerd bij grote zorgverzekeraars in Nederland. Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De stichting heeft derhalve als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De gebouwen en terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de economische gebruiksduur van het object verlengen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur. Op terreinen (grond), dienstwoningen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

	percentages	
	afschrijving	restwaarde
- Hoofdgebouw	5	0
- Kennel	7	0
- Infrastructuur	10	0
- Bedrijfswagens	15-25	0
- Inrichting/inventaris	20	0
- Machines, hard- en software	33	0

Financiële vaste activa

Leningen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs (nominale waarde) onder aftrek van noodzakelijk geachte waardeverminderingen.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten, zoals invoerrechten, transportkosten en andere kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden. Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (nominale waarde) onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Effecten

De op de beurs genoteerde effecten worden gewaardeerd tegen reële waarde (marktwaarde). Alle gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeveranderingen van de beursgenoteerde effecten worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit op de korte termijn te waarborgen in geval van (tijdelijk) sterk tegenvallende opbrengsten uit fondsenwerving en beleggingen.

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserves is door de directie met goedkeuring van de raad van toezicht bepaald en betreft geen formele verplichting. De directie kan deze beperking met toestemming van de raad van toezicht opheffen.

Bestemmingsfonds(en)

Bestemmingsfonds(en) betreft/betreffen middelen die zijn verkregen van derden (schenkers) met een door die derden aangegeven specifieke bestemming.

Voorzieningen

Voor verwachte kosten inzake groot onderhoud van panden, installaties e.d. is een voorziening gevormd, gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan. Tevens is een voorziening gevormd voor verwachte jubileumuitkeringen. Voorzieningen worden opgenomen in geval sprake is van een feitelijke dan wel wettelijke verplichting. De omvang is op betrouwbare wijze te schatten en de post leidt waarschijnlijk tot uitstroom van middelen.

Pensioenregeling

De stichting heeft aan haar werknemers een 'toegezegde bijdrageregeling' toegekend. In overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving RJ 271.302 wordt deze regeling in de jaarrekening verwerkt als een toegezegde bijdrageregeling. De stichting heeft in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan hogere toekomstige premies. Voor zover bekend zijn er per balansdatum geen tekorten of overschotten bij het bedrijfstakpensioenfonds die van invloed kunnen zijn op de omvang van de in de toekomst te betalen premies.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta zijn herleid naar euro's met gebruikmaking van de gewogen gemiddelde omrekeningskoersen voor de desbetreffende periodes.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Baten uit fondsenwerving

Donaties en giften zonder specifieke bestemming (algemene bijdragen) worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen. Donaties en giften met een specifieke bestemming worden in het jaar verantwoord waarin de kosten van de bestemming worden gemaakt. Giften van een zaak in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland. De inzet van vrijwilligers wordt niet in geld gewaardeerd.

Baten uit nalatenschappen

De opbrengst uit nalatenschappen wordt opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld, tenzij de opbrengst een legaat betreft. De opbrengsten uit legaten worden in principe verantwoord in het jaar waarin het legaat aan Stichting KNGF is gemeld. Uitzondering op deze regel vormt de situatie waarin op voorhand kan worden ingeschat dat het legaat mogelijk niet kan worden uitgekeerd.

Voor nalatenschappen waarin Stichting KNGF is benoemd als (mede-)erfgenaam geldt dat in principe op het moment waarop de eindafrekening is ontvangen de vordering in de administratie wordt opgenomen. Voorlopige uitbetalingen, in de vorm van voorschotten, worden verantwoord in het boekjaar waarin ze worden ontvangen.

Verkoop van artikelen

Opbrengsten uit de verkoop van artikelen worden onder de baten tegen de brutowinst opgenomen. De brutowinst is de netto-omzet verminderd met de kostprijs van de verkochte artikelen. Onder de netto-omzet wordt verstaan de opbrengst onder aftrek van kortingen en over de omzet geheven belastingen. Onder de kostprijs wordt verstaan de inkoopwaarde van de goederen, verhoogd met de op de inkoop en verkoop drukkende directe (aan derden betaalde) verwervingskosten. De door de stichting in dit verband gemaakte eigen kosten worden als kosten van fondsenwerving verantwoord.

Kostentoerekening

Kosten worden toegerekend aan 'doelstelling', 'werving baten', 'beleggingen' en 'beheer en administratie' op basis van de volgende uitgangspunten:

- Direct aan vorenstaande hoofdstukken toerekenbare kosten worden direct daaraan toegerekend.
- Niet direct toerekenbare kosten worden in eerste instantie toegerekend aan het bedrijfsonderdeel waarop deze kosten betrekking hebben. Vervolgens worden deze onderdelen toegerekend aan de hand van de volgende uitgangspunten:
 - De personeelskosten worden zoveel mogelijk op basis van (een inschatting van) de werkelijke tijdsbesteding toegerekend. De personele kosten van de medewerkers van de afdelingen Fondsenwerving & Communicatie en Secretariaat zijn in 2018 als volgt verdeeld:
 - Fondsenwerving & Communicatie: 45% fondsenwerving en 55% doelstelling;
 - Secretariaat: 25% doelstelling, 42% fondsenwerving en 33% beheer en administratie.
 - Kosten ICT, waaronder de afschrijvingen van (algemene) hard- en software, worden toegerekend op basis van het aantal werkplekken.
 - Kosten P&O, Salarisadministratie, Facilitaire Dienst en Groepsverzorging worden toegerekend op basis van de personele bezetting van de afdelingen.
 - De huisvestingskosten worden toegerekend op basis van het aantal M2; de afschrijvingslasten van de gebouwen worden overeenkomstig de sleutel van huisvesting toegerekend.

Rentetoerekening is niet van toepassing.

Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000,-)

	Gebouwen, terreinen en infrastructuur	Vervoermiddelen	Hard- en software	Overige investeringen	Projecten in uitvoering	Totaal
<i>Aanschafwaarde</i>						
Saldo 1 januari	8.409	1.083	1.133	1.209	497	12.331
Investeringen	328	262	261	149	-495	505
Desinvesteringen		289				289
Saldo 31 december	8.737	1.055	1.394	1.358	2	12.547
<i>Afschrijvingen</i>						
Saldo 1 januari	5.897	730	994	898		8.519
Afschrijvingen	222	126	145	127		620
Desinvesteringen		289				289
Saldo 31 december	6.119	567	1.139	1.025	0	8.850
<i>Boekwaarde per</i>						
31 december						
2018	2.618	488	255	333	2	3.696

Gebouwen, terreinen en infrastructuur

De aanschafwaarde van € 8,4 mln. heeft betrekking op de aankoopwaarde van grond aan de Amsteldijk Noord 41/42 te Amstelveen, alsmede op drie dienstwoningen, een nieuw kennelgebouw, investeringen in het hoofdgebouw en het oude kennelgebouw aldaar dat volledig is gerenoveerd en in gebruik is genomen als kantoorpand. Op grond en dienstwoningen wordt niet afgeschreven. De investering in 2018 van € 328.000 heeft betrekking op een gedeelte van de renovatie van het oude kennelgebouw (€51.000), geplaatste zonnepanelen (€256.000) en infrastructuur (€21.000) voor elektrische laadpalen en lichtmasten. De WOZ-waarde van het onroerend goed is voor 2018 vastgesteld op €5,4 mln. en is verzekerd voor €6,6 mln.

Vervoermiddelen

In 2018 zijn twee personenauto's vervangen en drie verkocht, vier trainingsbussen vervangen en één extra gekocht, en één cliëntenbus verkocht, waardoor ultimo 2018 het wagenpark bestaat uit 24 personenauto's, twaalf trainingsbussen en één cliëntenbus.

Hard- en software

In 2018 is in hardware een bedrag geïnvesteerd van € 70.000, zijnde mobiele telefoons, iPads, een printer, een nieuwe server, monitors en NUCs.

In software is in 2018 een bedrag van € 191.000 geïnvesteerd. De investeringen hebben betrekking op het systeem ScanSys voor het digitaal inlezen en boeken van facturen van €7.000; het bedrijfssysteem 'Tommy', waarin gegevens van onze honden, de gezinnen, de cliënten en de zorgverzekeraars alsmede de onderlinge relaties worden vastgelegd. In 2018 is in dit systeem een bedrag geïnvesteerd van € 36.000. Hiervoor zijn nieuwe versies opgeleverd, met daarin verbeterde/aanvullende functionaliteit. Er is ook een investering gedaan voor een nieuw platform

'Sponsor een Pup' met het jaarlijkse onderhoud voor € 118.000, een investering voor een firewall van € 2.000 en er is een bedrag van € 28.000 geïnvesteerd in e-learningmodules.

Overige investeringen

Hieronder zijn opgenomen de investeringen in inrichting, inventaris en machines. De investeringen van 2018 hebben betrekking op inventaris (€ 57.000) en inrichting (€ 45.000) voor met name nieuwe bureaustoelen en tafels, en airco in een van de kantoorgebouwen. Daarnaast is er voor € 47.000 geïnvesteerd in machines.

Projecten in uitvoering

In 2018 zijn er enkele projecten afgerond die in uitvoering waren (€ 495.000). Dit waren vooruitbetaalde kosten voor de levering en de plaatsing van zonnepanelen van € 240.000, de vernieuwing van de website SEP (Sponsor Een Pup) van € 118.000, alsmede vooruitbetaalde bedragen aan hard- en software (€ 76.000) en gebouwen en infrastructuur (€ 55.000).

Van de materiële activa wordt ultimo 2018 ruim € 0,3 mln. aangehouden voor de bedrijfsvoering en € 3,4 mln. voor de directe aanwending in het kader van de doelstelling.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000,-)

	Leningen u/g
Stand per 1 januari	115
Mutaties:	
- Verstrekte geldlening	0
- Aflossing	18
Stand per 31 december	97

De stand per 31 december 2018 heeft betrekking op twee geldleningen, beide in het kader van de doelstelling. Deze leningen zijn verstrekt aan toeleveranciers ter financiering van de uitbreiding van hun productiecapaciteit.

Eén geldlening eindigt in 2025 na een looptijd van 9,5 jaar, de jongste lening kent een looptijd van 10 jaar en eindigt in 2028. De rentevergoedingen variëren van 2 tot 2,9%.

Voorraden

De voorraden zijn beschikbaar voor de doelstelling en bestaan uit accessoires voor de honden.

(bedragen x € 1.000,-)

	2018	2017
Voorraad per 31 december	78	49

Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000,-)

	31 dec 2018	31 dec 2017
Debiteuren	493	436
Te vorderen uit nalatenschappen	152	420
Te vorderen omzetbelasting (voorheffing)	297	216
Te vorderen uit beleggingen (couponrente, dividend en rente)	77	120
Voorschotten, vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen	132	265
Totaal	1.151	1.457

Het bedrag verantwoord onder debiteuren is inclusief de vorderingen op zorgverzekeraars. Het bedrag dat ultimo 2018 onder voorschotten, vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen is opgenomen (€ 132.000) bestaat onder meer uit vooruitbetaalde bedragen aan crediteuren (verzekeringen, pensioenfondsen, autoleasebedrijf en een externe trainer). Alle vorderingen ultimo 2018 hebben een looptijd korter dan een jaar.

Effecten

	31 dec 2018		31 dec 2017	
	x € 1.000,-	%	x € 1.000,-	%
Aandelen	5.809	41	6.478	41
Obligaties	7.709	54	8.659	55
Onroerend goed	742	5	688	4
Stand 31 december	14.260	100	15.825	100

Een groot deel van de aandelen en de obligaties behoort tot de beleggingsportefeuille die beheerd wordt door Optimix Vermogensbeheer en een klein deel behoort tot het bestemmingsfonds J.C. Bloemenfonds. Tot de beleggingsportefeuille van Optimix worden naast bovenstaande effecten ook gerekend de liquide middelen behorende bij de aandelen- en obligatieportefeuilles. Deze liquide middelen zijn direct opeisbaar en worden verantwoord onder de liquide middelen.

Liquide middelen

(bedragen x € 1.000,-)

<i>Specificatie:</i>	31 dec 2018	31 dec 2017
Rabobank	5.615	5.345
Kasbank	4.996	3.825
ING Bank	3.182	2.245
ABN AMRO Bank	342	347
ASN	0	1
Kas	2	2
Totaal	14.137	11.765

In de liquide middelen ultimo 2018 zijn onder andere begrepen drie Rabobank-spaarrekeningen met een saldo van € 4,3 mln., € 0,6 mln. en € 0,1 mln. en een rentevergoeding ultimo 2018 van respectievelijk 0,01%, 0,23% en 4,65%. De liquide middelen die bij de Kasbank zijn ondergebracht maken deel uit van de effectenportefeuille die aldaar in bewaring is gegeven. Het bedrag dat ultimo 2018 bij de ING Bank is ondergebracht wordt onder andere voor € 2,5 mln. aangehouden op een spaarrekening met een rentevergoeding van 0,03%. Ook bij de ABN AMRO Bank wordt een vermogensspaarrekening aangehouden (= onderdeel van het vermogen van de bestemmingsreserve

J.C. Bloemenfonds) met een waarde per 31 december 2018 van ruim €0,3 mln. en een rentevergoeding van 0,1%.

Van de liquide middelen behoort ultimo 2018 een bedrag van afgerond €9,3 mln. tot de beleggingsportefeuille. De liquide middelen zijn vrij besteedbaar.

Reserves en fondsen

Het eigen vermogen van KNGF Geleidehonden is onderverdeeld in reserves en fondsen, waarbij de functie van het vermogen als leidraad wordt gebruikt. Hierdoor is dit vermogen verdeeld over reserves en fondsen met een bufferfunctie, met een financieringsfunctie of met een specifieke doelstelling. De continuïteitsreserve en de reserve 'doorgaande levering honden' behoren tot de eerste categorie, de reserve ter financiering van vaste activa (zoals bedrijfsgebouwen, voorraden, e.d.) tot de tweede. De bestemmingsreserves/-fondsen, zoals het J.C. Bloemenfonds, behoren tot de laatste categorie. Daarnaast heeft het eigen vermogen ook de functie van bron van inkomsten. Het eigen vermogen dat niet is vastgelegd in activa wordt belegd. De opbrengsten uit de beleggingen worden jaarlijks volledig ten gunste van de exploitatie geboekt ter dekking van de kosten van het trainen en afleveren van (geleide)honden.

(bedragen x € 1.000,-)

Reserves en fondsen

	31 dec 2018	31 dec 2017
Continuïteitsreserve	8.920	8.478
Bestemmingsreserves	21.427	21.269
Bestemmingsfondsen	1.498	1.598
Totaal	31.845	31.345

Mutaties in de reserves in het boekjaar 2018:

(bedragen x € 1.000,-)

	Continuïteits- reserve	Bestemmings- reserves	Bestemmings- fondsen	Totaal 2018	Totaal 2017
Stand per 1 januari	8.478	21.269	1.598	31.345	32.150
Mutaties:					
- Toevoeging via resultaat- bestemming	442	641	-17	1.066	895
- Besteding via resultaat- bestemming		483	83	566	1.700
Stand per 31 december	8.920	21.427	1.498	31.845	31.345

(bedragen x € 1.000,-)

Continuïteitsreserve

	2018	2017
Stand per 1 januari	8.478	8.406
- Toevoeging via resultaatbestemming	442	72
- Besteding via resultaatbestemming	0	0
Stand per 31 december	8.920	8.478

De gewenste omvang van de continuïteitsreserve is berekend conform de rekenmethodiek uit de richtlijn van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). De omvang van de continuïteitsreserve ultimo 2018 is gebaseerd op de stelling dat de continuïteit voor de korte en middellange termijn daarmee kan worden gewaarborgd in geval van (tijdelijk) sterk tegenvallende opbrengsten. De opbrengsten uit fondsenwerving (waaronder begrepen de inkomsten uit nalatenschappen) en de opbrengsten van de beleggingen fluctueren sterk. Met het saldo ultimo 2018 kan gedurende drie jaar een vermindering van die inkomsten met een derde deel worden opgevangen zonder dat de organisatie behoeft te worden aangepast.

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Bestemmingsreserves</u>	Stand per	Via resultaatbestemming		Stand per
	1 jan 2018	Toevoeging	Besteding	31 dec 2018
ICT	50		0	50
E-learning	268		22	246
Financiering activa	3.383		380	3.003
Doorgaande leveringen honden	16.483	341		16.824
Gebruik duurzame energie	275		11	264
Beleving	81		28	53
Verbouwing oude kennel	729		42	687
Transitie KNGF		300		300
Totaal	21.269	641	483	21.427

Op bovenstaande bestemmingsreserves rust geen formele verplichting. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangegeven door de directie.

Bestemmingsreserve ICT

Voor de herautomatisering van het huidige registratiesysteem 'Tommy' is een reservering getroffen. Tommy volgt alle KNGF-honden van geboorte tot en met overlijden. Ultimo 2018 is aan deze reserve geen bedrag onttrokken.

Bestemmingsreserve e-learning

Voor het online aanbieden van de leerstof voor onze cliënten, puppypleeggezinnen, fokgastgezinnen en personeel in opleiding is een reservering getroffen. Doel is de hiervoor genoemde doelgroepen op een efficiënte en voor elk van deze doelgroepen aangepaste wijze de noodzakelijke kennis op te laten doen. Ultimo 2018 is aan deze reserve een bedrag onttrokken van € 22.000.

Bestemmingsreserve financiering activa

De reserve financiering activa (bedrijfsvoering en doelstelling) betreft dat deel van het vermogen dat is vastgelegd in de activa ten behoeve van de bedrijfsvoering en doelstelling, bestaande uit de boekwaarde van bedrijfsgebouwen inclusief grond, vervoermiddelen, inrichting, inventaris, hard- en software, verstrekte leningen en voorraden. Op basis van deze balansposities per 31 december 2018 is de omvang van deze bestemmingsreserve bepaald op afgerond € 3,0 mln. Van het totale bedrag van de materiële vaste activa vindt ultimo 2018 een bedrag van € 867.000 dekking vanuit de bestemmingsreserves 'Beleving' (€ 53.000), 'e-learning' (€ 22.000), 'verbouwing oude kennel' (€ 546.000) en 'zonnepanelen' (€ 246.000).

Bestemmingsreserve doorgaande leveringen honden

KNGF Geleidehonden heeft als streven de huidige (geleide)hondenbazen alle zekerheid te geven ten aanzien van de toekomstige vervanging van hun (geleide)hond. Daarvoor is een bestemmingsreserve gevormd. De maximale omvang van deze reserve is gebaseerd op de kosten van het vervangen van (geleide)honden van het huidige cliëntenbestand in de komende acht jaar. Deze periode is gelijk aan

de maximale looptijd van een (geleide)hond. Op basis van het huidige cliëntenbestand is de verwachting dat in de komende jaren 542 (geleide)honden, waarvan 28 assistentiehonden en 66 buddyhonden, moeten worden geplaatst. Hiervoor is circa € 28,5 mln. benodigd. Voor de bepaling van de omvang van de reserve wordt rekening gehouden met de bedragen die zijn opgenomen in de continuïteitsreserve (circa € 8,9 mln.) en de bedragen die in de aankomende acht jaar zullen vrijvallen vanuit de verschillende bestemmingsfondsen ter financiering van de af te leveren geleidehonden (circa € 0,4 mln.). Resteert een benodigd bedrag van circa € 19,2 mln. Ultimo 2018 is in de reserve 'doorgaande leveringen honden' hiervoor € 16,8 mln. beschikbaar. Wij streven naar een dekkinggraad van meer dan 80%.

Bestemmingsreserve gebruik duurzame energie

Ten behoeve van het gebruik van duurzame energie (zoals zonnepanelen en een bodemwarmtewisselaar) is een bedrag gereserveerd van € 275.000. In 2016 is de renovatie van het oude kennelgebouw ter hand genomen alsmede het plaatsen van zonnepanelen op het dak van dat gebouw. In het najaar van 2017 was de renovatie klaar. In 2017 zijn ook de daken van het hoofdgebouw en de nieuwe kennel voorzien van zonnepanelen. Halverwege 2018 zijn de panelen in gebruik genomen.

Bestemmingsreserve 'De Beleving'

Vanuit het resultaat van 2014 is deze reserve gevormd ter financiering van het bezoekerscentrum 'De Beleving'. Bezoekers kunnen met behulp van virtual reality ervaren hoe het is om met een blindengeleidehond door hartje Amsterdam te lopen.

Bestemmingsreserve verbouwing oude kennel

Vanuit het resultaat van 2015 is een reserve gevormd ter financiering van de verbouwing van de oude kennel. De functie c.q. de bestemming van de oude kennel is in 2016 omgezet van opslagruimte/kennel naar kantoren met een geïntegreerd kenneldeel. De kosten van de verbouwing werden gecalculeerd op € 750.000 en zijn geactiveerd. De werkelijke kosten bedragen € 716.000. De overige € 34.000 uit de reserve zal besteed worden aan de laatste werkzaamheden verband houdende met het in gebruik nemen van de zonnepanelen op het dak. Parallel aan de afschrijvingstermijn (vijftien jaar) en afschrijvingsbedragen (€ 42.000 in 2018) worden deze bedragen aan deze bestemmingsreserve onttrokken ter dekking van die extra afschrijvingslasten.

Bestemmingsreserve transitie KNGF

KNGF zit midden in een transitiefase waarbij, naast een organisatiestructuurwijziging, tevens sprake is van een langjarige cultuurverandering. Deze is ingezet in 2019 en om te waarborgen dat het verandertraject tevens in 2020 en 2021 voortgang zal vinden, ondanks mogelijke financiële tegenvallers, is een bestemmingsreserve gevormd van € 300.000.

Deze is als volgt opgebouwd, met de vermelding dat in de begroting 2019 de verwachte kosten al zijn voorzien.

(bedragen x € 1.000,-)

	2020	2021
<u>Cultuur</u>		
Workshops kernwaarden, feedback, samenwerken, etc.	50	25
<u>Opleiding</u>		
Leiderschapsontwikkeling	100	50
<u>Advies</u>		
Specifieke inzet op thema's	50	25
	<hr/>	<hr/>
	200	100

Bestemmingsfondsen

Een bestemmingsfonds betreft middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming. De ontwikkeling in de bestemmingsfondsen is als volgt:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Bestemmingsfondsen</u>	Stand per 1 jan 2018	Via resultaatbestemming		Stand per 31 dec 2018
		Toevoeging	Besteding	
J.C. Bloemenfonds	755	-24	15	716
T.D.M.A. Jansen	135	7	7	135
Ceciliafonds	14		9	5
J.F. van Duijkeren	619		37	582
Renovatie dak nieuwe kennel/zonnepanelen nieuwe kennel	75		15	60
Totaal	1.598	-17	83	1.498

Bestemmingsfonds 'J.C. Bloemen'

Wijlen de heer J.C. Bloemen heeft aan KNGF Geleidehonden een erfenis nagelaten van waaruit dit fonds is gevormd. Het doel hiervan is gedurende zestig jaar jaarlijks een bedrag beschikbaar te stellen ter dekking van (een deel van) de kosten van een geleidehond. De beleggingen van dit fonds leveren in 2018 een negatief resultaat van € 24.000. Aan deze reserve is een bedrag van € 15.000 onttrokken voor een gedeeltelijke financiering van het fokken, trainen c.q. afleveren van een blindengeleidehond.

Bestemmingsfonds 'T.D.M.A. Jansen'

Wijlen de heer T.D.M.A. Jansen heeft aan KNGF Geleidehonden een deel van zijn erfenis nagelaten van waaruit dit fonds is gevormd. Het saldo van dit fonds valt in 2041 vrij en mag dan aan de doelstelling worden besteed. De opbrengsten van dit fonds mogen daarentegen wel jaarlijks worden besteed aan de doelstelling. In 2018 betreft dit een bedrag van € 7.000.

Bestemmingsfonds 'Cecilia'

In 2014 is een bedrag van € 50.000 ontvangen ter vorming van dit fonds. Dit fonds heeft een looptijd van 5,5 jaar. Per jaar mag een bedrag worden onttrokken van € 9.000. Elk jaar wordt in overleg met de schenker van dit fonds aan dat bedrag een bestemming gegeven.

Bestemmingsfonds 'J.F. van Duijkeren'

Uit de erfenis van de heer J.F. van Duijkeren is in 2015 is een bedrag van € 600.000 ontvangen ter vorming van een fonds op naam. Dit fonds kent een looptijd van twintig jaar. Per jaar mag de renteopbrengst van dit fonds alsmede 1/20 deel van het saldo worden onttrokken ter financiering van het fokken, trainen c.q. afleveren van blindengeleidehonden dan wel het geven van nazorg aan blindengeleidehondengebruikers.

Bestemmingsfonds 'Renovatie dak nieuwe kennel/zonnepanelen nieuwe kennel'

In 2016 is een bedrag ontvangen van € 75.000 met als bestemming dit bedrag aan te wenden voor de renovatie van het dak van de nieuwe kennel en/of het aanbrengen van zonnepanelen op dat dak. In 2018 is er een bedrag van € 15.000 aan afschrijvingskosten onttrokken aan dit fonds.

Voorzieningen

(bedragen x € 1.000,-)

	2018	2017
<u>Onderhoudsvoorziening gebouwen en terreinen</u>		
Stand per 1 januari	492	372
Dotaties	149	129
Onttrekkingen	223	9
Stand per 31 december	418	492

Op basis van een meerjarenonderhoudsplan voor alle KNGF-gebouwen en -terreinen wordt jaarlijks een dotatie ten laste van de staat van baten en lasten gebracht en aan deze voorziening toegevoegd om de lasten van toekomstig groot onderhoud te kunnen dekken. In 2018 is een bedrag besteed van € 223.000 aan onderhoudswerkzaamheden. Hierin zit onder meer een bedrag van € 74.000 voor onderhoud van het dak van de nieuwe kennel, € 56.000 voor schilderwerkzaamheden, € 40.000 voor groot onderhoud aan terreinen en tuinen, en € 15.000 voor elektrische laadpalen en buitenverlichting.

(bedragen x € 1.000,-)

	2018	2017
<u>Voorziening jubilea personeel</u>		
Stand per 1 januari	53	43
Dotaties	-1	19
Onttrekkingen	1	9
Stand per 31 december	51	53

Jaarlijks wordt aan deze voorziening een dotatie ten laste van de staat van baten en lasten gebracht om de lasten van toekomstige jubilea-uitkeringen te kunnen dekken. In 2018 is er een bedrag van € 1.000 aan jubilea personeel uitgekeerd.

Kortlopende schulden

(bedragen x € 1.000,-)

	31 dec 2018	31 dec 2017
Crediteuren	553	485
Nog te betalen bedragen	115	134
Belastingen, sociale en pensioenpremies	343	346
Aflossing geldlening	7	14
Voorziening vakantiedagen	75	54
Vooruit ontvangen bedragen	3	1
Overige schulden	9	99
Totaal	1.105	1.133

De onder deze post opgenomen verplichtingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Verplichtingen die betrekking hebben op jaren gelegen na één jaar na balansdatum worden verwerkt onder de langlopende schulden. Ultimo 2018 zijn dergelijke verplichtingen niet aanwezig. De nog te betalen bedragen hebben betrekking op posten waarvan de factuur/declaratie niet in 2018 is ontvangen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Geen bijzonderheden.

Toelichting op de staat van baten en lasten

Geworven baten

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Baten van particulieren	2.650	2.612	2.405
Nalatenschappen (particulieren)	3.450	5.941	3.821
Baten van bedrijven	340	372	339
Baten van loterijorganisaties	0	9	3
Baten van organisaties zonder winststreven	300	409	305
Totaal geworven baten	6.740	9.343	6.873

In de geworven baten zijn de bijdragen van (afgerond) 47.700 donateurs opgenomen. Bij KNGF Geleidehonden is een donateur een particulier of organisatie die in de afgelopen 24 maanden een gift heeft gedaan. Onder dat aantal donateurs zijn ook begrepen de adoptieouders van het 'Sponsor een Pup'-concept. Dit zijn personen die digitaal en symbolisch een pup hebben geadopteerd voor een bedrag van €7,50 per maand. Daarnaast kent KNGF Geleidehonden 9.000 geldgevers die naar aanleiding van een campagne een gift via sms hebben overgemaakt.

Ongeveer 23.400 van al onze donateurs steunen ons structureel. Zij hebben KNGF Geleidehonden gemachtigd om periodiek een bedrag van hun bankrekening te laten incasseren.

In de begroting voor 2018 werd rekening gehouden met het feit dat in 2018 meer baten dan in 2017 zouden worden ontvangen (uitgezonderd de nalatenschappen), omdat er meer werd geïnvesteerd in fondsenwerving.

Baten van particulieren

De particulieren hebben €2,6 mln. gedoneerd in 2018. Hieronder is ook begrepen de particuliere adoptieouders met een bedrag van €549.000.

Nalatenschappen

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
<u>Baten als gevolg van benoeming als:</u>			
- legataris	520	1.253	755
- erfgenaam	2.930	4.688	3.066
Totaal	3.450	5.941	3.821

De begroting voor 2018 ad €3,45 mln. is gebaseerd op de gemiddelde werkelijke (bruto-)opbrengst over de jaren 2011 t/m 2017 lopend van €2,1 mln. tot €4,7 mln., waarbij exceptioneel grote nalatenschappen buiten de berekening zijn gelaten. Deze inkomsten blijven zeer lastig te voorspellen.

Vergelijking van het aantal erfstellingen/legaten en de gemiddelde baten per jaar over de afgelopen drie jaar levert het volgende overzicht op:

	Legaten		Erfstellingen	
	Aantal	Gemiddelde opbrengst in €	Aantal	Gemiddelde opbrengst in €
Begroting 2018	30	17.300	32	91.600
Realisatie 2018	50	25.100	49	95.700
Realisatie 2017	39	19.400	41	74.800
Realisatie 2016	47	21.600	41	89.200

De gemiddelden worden sterk beïnvloed door enkele grote nalatenschappen.

Baten van bedrijven

Spectrum Brands doneerde € 12.000, MHK Notarissen doneerde €58.000 en Martha Assurantiën doneerde € 11.000 voor het opleiden van (geleide)honden. Animal Health Bayer doneerde € 53.000 voor medicijnen voor de honden en Eukanuba sponsorde voer voor € 12.000.

Baten van loterijorganisaties

Vanuit de Vriendenloterij is een bedrag ontvangen van €5.000 en van Lottovate Nederland een bedrag van €4.000.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

Stichting Nijder doneerde een bedrag van € 15.000, Pieter de Joode Stichting doneerde € 22.500, DMRC en Stichting Blindenhulp doneerden ieder een bedrag van € 15.000, Stichting Morrisfonds gaf € 10.000, Stichting Hondenzorg Den Haag doneerde € 25.000, Stichting Doco Charitas schonk € 26.000, Landelijke Stichting voor Blinden gaf € 16.000 ter financiering van het socialiseren, opleiden en afleveren van geleidehonden. Zabawas doneerde € 40.000 voor het MDH-project, Verzekeraar NH1816 doneerde een bedrag van € 75.000 en Groene Wetenschappelijke en Maatschappelijke Stichting doneerde € 50.000 voor twee nieuwe cliëntenbussen.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

Betreft de verkoopopbrengst van knuffelpups, shopperbags, paraplu's, sleutelhangers en dergelijke. Vanwege de geringe omvang van deze baten wordt geen specificatie van de opbrengst in netto-omzet, kostprijs en brutowinst opgenomen.

Bijdragen van zorgverzekeraars

Een deel van de in 2018 afgeleverde honden komt in aanmerking voor een bijdrage van zorgverzekeraars. Dit geldt voor zowel de blindengeleidehond als de assistentiehond. In 2018 zijn 76 blindengeleidehonden, vijf assistentiehonden en twaalf herplaatsingen afgeleverd met een bijdrage van zorgverzekeraars van resp. € 19.800, € 17.200 en € 18.400. In totaal leverden deze 93 afleveringen een bedrag op van (afgerond) € 1,6 mln. Per saldo zijn dus drie honden meer afgeleverd met een vergoeding van zorgverzekeraars, met een lagere bijdrage van € 0,1 mln. vanwege meer herplaatsingen met een lagere vergoeding. Ten opzichte van 2017 neemt de totale bijdrage van zorgverzekeraars in 2018 per saldo af met ca. € 130.000. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat we in de begroting zijn uitgegaan van zeven honden minder afleveren dan in 2017. Naast bijdragen van zorgverzekeraars hebben we een bijdrage ontvangen van het Politie Diensten Centrum van € 55.000 voor elf buddyhonden PTSS.

Overige baten

Hieronder zijn verantwoord de vergoedingen van de verkoop van honden die het einddoel niet hebben behaald en de opbrengst van PAWS-cursussen. In de begroting van 2018 is een bedrag opgenomen van € 150.000 voor opbrengsten uit projecten, zoals het MDH-project, die geen doorgang hebben gevonden.

Besteed aan doelstelling

De bestedingen aan de doelstelling zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Kosten van:</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Kosten fokken/externe basistraining	1.480	1.491	1.432
Verblijf honden in kennel te Amstelveen	980	928	903
Kosten interne opleiding/aflevering:			
- Blindengeleidehonden	2.269	2.328	2.083
- Autismegeleidehonden	70	60	99
- Assistentiehonden	119	163	122
- Buddyhonden	173	199	182
Kosten project PAWS	39	33	31
Innovatie/R&D	346	228	344
Voorlichting, werving cliënten en onderzoek	1.011	1.061	862
Aandeel in huisvesting, Secretariaat, P&O, ICT, Facilitaire Dienst en Salarisadministratie	1.305	1.308	1.333
Totaal besteed aan doelstelling	7.792	7.799	7.391

De bestedingen aan de doelstelling zijn ook als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Kostencategorie</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aankopen en verwervingen	1.082	1.070	1.022
Uitbesteed werk	807	1.058	991
Voorlichting	491	555	367
Personeelskosten	4.389	4.246	4.054
Huisvestingskosten	423	273	367
Kantoor- en algemene kosten	219	253	293
Afschrijvingen	381	344	297
Totaal	7.792	7.799	7.391

In de aankopen en verwervingen zijn begrepen de kosten voor het fokken van pups, de aankoopkosten van pups van derden, de kosten van de externe opleiding (de periode dat de pups ondergebracht zijn bij de puppypleeggezinnen), de kosten van verblijf van de honden in opleiding (voer, medische kosten, etc.) alsmede de autokosten. De lasten in 2018 komen ongeveer overeen met de begroting.

De post 'uitbesteed werk' heeft voornamelijk betrekking op uitbesteed werk aan externe trainers, inzake (onderzoeks)projecten van Campus en aan externe adviseurs op het terrein van P&O. De lasten van uitbesteed werk in 2018 zijn hoger dan begroot door hogere kosten van externe trainers,

hogere kosten van de arbodienst om ziekteverzuim terug te dringen en meer uitgaven voor P&O-advies.

In de post 'publiciteit en communicatie' zitten meer uitgaven voor campagnes, zoals de campagne 'niet afleiden'. Veruit de belangrijkste post binnen de kosten van de doelstelling is de personeelslast. Deze last houdt verband met de volgende personele bezetting (in fte's):

<u>Afdeling</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Puppy- en Pleeggezinnenzorg	15,4	14,3	14,2
Kennel	14,8	14,2	13,8
Training & Cliëntenzorg	25,4	25,7	25,0
Fondsenwerving & Communicatie	7,6	7,4	7,6
Campus	3,0	2,6	3,0
Aandeel in staf	5,4	4,8	5,0
Totaal	71,6	69,0	68,6

De personele bezetting nam in 2018 ten opzichte van 2017 toe met 0,4 fte, maar bleef met 2,6 fte achter bij de begrote bezetting voor 2018. In de begroting voor 2018 is naast een toename van het personeel ook rekening gehouden met een loonindexering van 2,5% en met het feit dat een belangrijk deel van het personeel nog niet in de eindschalen is ingedeeld, en ten slotte dat jaarlijks een deel van het personeel een trede binnen een schaal opschuift (effect op de loonkosten hiervan is ca. 2%). Dit laatste proces heeft in 2018 conform verwachting plaatsgevonden. De loonschalen zijn in 2018 per 1 juli verhoogd met 2,0%.

De bodem vakantietoeslag wordt per 1 juli 2018 verhoogd naar € 164,16 en de bodem eindejaarsuitkering wordt per 1 juli 2018 verhoogd naar € 270,42.

De huisvestingslasten zijn enerzijds lager dan begroot door minder uitgaven op onderhouds- en schoonmaakkosten in 2018 en door het opwekken van zonne-energie hebben we minder kosten voor elektra. Anderzijds was er een voorziening voor het onderhoud van het dak op de nieuwe kennel die in mindering is gebracht op het onderhoud van gebouwen.

Bestedingspercentages

Hieronder zijn de totale bestedingen aan de doelstelling in relatie tot de totale baten weergegeven:
(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Totaal baten	8.627	11.050	8.651
Totaal bestedingen doelstelling	7.792	7.799	7.391
Bestedingspercentages	90,3	70,6	85,4

De percentages van de werkelijke bestedingen worden zeer sterk beïnvloed door de fluctuerende baten (met name de baten uit nalatenschappen).

Wervingskosten

De wervingskosten zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Kostencategorie</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aankopen en verwervingen	2	-1	1
Uitbesteed werk	51	34	59
Fondsenwerving	883	842	944
Personeelskosten	562	554	544
Huisvestingskosten	32	26	28
Kantoor- en algemene kosten	30	39	42
Afschrijvingen	31	28	24
Totaal	1.591	1.522	1.642

Onder aankopen en verwervingen is ook een deel van de algemene autokosten verantwoord. Door de verkoop van vijf personenauto's, vier trainingsbussen en één cliëntenbus zijn er meer opbrengsten dan kosten.

In de kosten onder 'uitbesteed werk' zijn onder andere verantwoord de kosten van de controle op de afwikkeling van nalatenschappen. Deze activiteit is uitbesteed aan Bureau Nalatenschappen van Stichting Goede Doelen Nederland. Bij deze afwikkeling wordt ook de btw van betaalde facturen teruggevorderd waarbij in 2018 een inhaalslag is gemaakt van voorgaande jaren waardoor de kosten lager uitvallen.

De kosten voor publiciteit en communicatie nemen ten opzichte van 2017 af met ca. € 100.000 doordat in 2018 geen tv-uitzending 'Mud Masters' heeft plaatsgevonden. Hiermee is in de begroting voor 2018 al rekening gehouden.

De personeelskosten hebben betrekking op de volgende fte's:

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Fondsenwerving	6,2	6,0	6,2
Aandeel in staf	2,4	2,5	2,3
Totaal	8,6	8,5	8,5

Norm voor de wervingskosten

Ook voor het onderdeel wervingskosten is een meerjarenraming opgesteld. Het eerste jaar van die raming is de begroting voor dat jaar en deze geldt als taakstellend. Voor 2018 is een norm gesteld van 23,6%. Onderstaand zijn de wervingskosten in relatie tot de geworven baten weergegeven voor de jaren 2017-2018:

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Geworven baten	6.740	9.343	6.873
Wervingskosten	1.591	1.522	1.642
Kostenpercentage fondsenwerving	23,6	16,3	23,9

Kosten beheer en administratie

De kosten voor beheer en administratie zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Kostencategorie</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aankopen en verwervingen	14	8	7
Uitbesteed werk	86	120	75
Personeelskosten	553	492	707
Huisvestingskosten	50	40	40
Kantoor- en algemene kosten	72	73	92
Afschrijvingen	39	37	27
Totaal	814	770	948

Onder 'uitbesteed werk' zijn opgenomen de kosten van extern advies inzake beleidsplanning, kwaliteitsmanagement (ISO-normering), accountant, e.d. In 2018 zijn op deze post hogere uitgaven doordat er een doelgroeponderzoek is uitgevoerd. De personeelskosten zijn gedaald in 2018 ten opzichte van 2017 doordat er 0,5 fte minder is op de afdeling Financiën & Beheer en er in 2017 een beëindigingsvergoeding voor directie is betaald.

De personeelskosten hebben betrekking op de volgende fte's:

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Financiën & Beheer	2,6	2,6	3,2
Bedrijfsvoering	1,0	1,0	0,9
Directie	1,0	0,8	0,7
Aandeel in staf	1,8	1,8	1,6
Totaal	6,4	6,1	6,4

Norm voor beheer en administratie

Voor 2018 is een norm gesteld van 8,0% (voor 2017 8,2%). Onderstaand zijn de kosten van beheer en administratie in relatie tot de totale lasten van KNGF Geleidehonden weergegeven voor de jaren 2017-2018:

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Kosten beheer en administratie	814	770	948
Totale kosten	10.197	10.091	9.981
Kostenpercentage	8,0	7,6	9,5

Bezoldiging directeur/bestuurder

Specificatie bezoldiging directie/bestuur 2018

Naam:	Dhr. Peter van der Heijden	Mw. Meta Neeleman
Functie:	<i>Zie 1</i>	<i>Zie 1</i>
Dienstverband		
Aard (looptijd)	Onbepaald	Bepaald
Aantal uren per week	38	38
Parttimepercentage	100	100
Periode:	01-01 t/m 31-03	01-04 t/m 31-12
<u>Bezoldiging (in €)</u>		
Brutosalaris	21.300	70.500
Vakantiegeld	1.700	5.700
Eindejaarsuitkering	1.900	6.300
Jaarinkomen	24.900	82.500
2		
Belaste vergoedingen	1.500	5.000
Pensioenlast (wg-deel)	2.700	8.900
Sociale lasten (wg-deel)	2.500	7.600
Totale bezoldiging 2018	31.600	104.000
Periode:	01-01 t/m 31-12	
Totale bezoldiging 2017	121.800	
3		

- 1) Waarnemend directeur de heer Peter van der Heijden is op 1 april 2018 vervangen door de directeur mevrouw Meta Neeleman. Per 1 april 2018 is de heer Peter van der Heijden geen statutair directeur/bestuurder meer en per dezelfde datum is mevrouw Meta Neeleman als statutair bestuurder benoemd. De totale bezoldiging voor de heer Peter van der Heijden bedroeg in 2018 € 85.700.
- 2) De bezoldiging van de directeur/bestuurder mevrouw Meta Neeleman in 2018 is gebaseerd op salarisschaal I van de regeling 'Beloning directeuren' van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland. Volgens deze regeling is het normbedrag voor het totaal jaarinkomen van schaal I € 129.559. Voor mevrouw Meta Neeleman zou dit neerkomen op een normbedrag voor het jaarinkomen van € 97.169 voor de periode waarin zij als directeur/bestuurder is aangesteld geweest.
- 3) In 2017 was de totale bezoldiging € 397.800. Het dienstverband met voormalig bestuurder mevrouw Mr. Ellen Greve is in dat jaar beëindigd op 31 augustus.

Leden van de raad van toezicht ontvangen geen bezoldiging voor hun werkzaamheden. Aan de leden van de raad van toezicht zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

De financiële baten en lasten (beleggingen)

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Baten	580	-386	600
Lasten	76	73	75
Resultaat	504	-459	525

De opbouw van de baten uit beleggingen is als volgt:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Baten uit beleggingen</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
- Opbrengst couponrente	160	-233	206
- Opbrengst dividend	372	132	141
- Gerealiseerd koersresultaat effecten		449	38
- Ongerealiseerd koersresultaat effecten		-846	81
- Gerealiseerd koersresultaat valuta		0	-11
- Ongerealiseerd koersresultaat valuta		22	91
- Opbrengst onroerend goed	26	77	31
- Renteopbrengst liquiditeiten	22	13	23
Totaal opbrengsten	580	-386	600

De rentestand bleef ook in 2018 op een laag niveau, waardoor de couponrente van obligaties en de rente over de liquide middelen die op spaarrekeningen wordt aangehouden, laag zijn. In 2018 hebben wij helaas een negatief beleggingsresultaat in de boeken moeten verantwoorden. Het betreft een ongerealiseerd negatief resultaat dat in de maand januari 2019 weer volledig is gecompenseerd. Dit om aan te geven dat het een momentopname is, waarbij wij in onze beleggingsstrategie een zevenjaarshorizon hanteren. Per saldo dienen de beleggingen bij te dragen aan de dekking van de exploitatiekosten, waarbij er tevens sprake kan zijn van fluctuaties in de verschillende jaren. Onderstaand overzicht laat de beleggingsinkomsten zien en de kosten die wij hebben gemaakt om de portefeuille te beheren (interne en externe kosten).

(bedragen x € 1.000,-)

	Inkomsten	Kosten	Netto
2012	€ 1.264	€ 85	€ 1.179
2013	€ 1.116	€ 97	€ 1.019
2014	€ 1.523	€ 117	€ 1.406
2015	€ 488	€ 104	€ 384
2016	€ 1.390	€ 96	€ 1.294
2017	€ 600	€ 75	€ 525
2018	-€ 386	€ 73	-€ 459
	€ 5.995	€ 647	€ 5.348
<i>Gemiddeld</i>	€ 856	€ 92	€ 764

Kosten beleggingen

De kosten van beleggingen zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Kostencategorie</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Uitbesteed werk	61	68	55
Personeelskosten	0	0	7
Huisvestingskosten	0	0	4
Kantoor- en algemene kosten	15	6	7
Afschrijvingen	0	0	2
Totaal	76	73	75

De kosten van de beheerders van de effecten- en onroerendgoedportefeuilles en de exploitatiekosten van onroerend goed zijn verantwoord onder 'uitbesteed werk'. Vanaf 2018 vallen de personeelskosten, huisvestingskosten en afschrijvingen die betrekking hebben op de kosten van de beleggingsadministratie onder 'financiën & beheer'.

Toelichting op de lastenverdeling

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Bestemming</u>	<u>Besteed aan doelstelling</u>	<u>Wervings- kosten</u>	<u>Beheer- en administratie- kosten</u>	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Aankopen en verwervingen	1.070	-1	8	1.077	1.098	1.030
Uitbesteed werk	1.058	34	120	1.212	944	1.125
Publiciteit en communicatie	555	842		1.397	1.374	1.311
Personeelskosten	4.246	554	492	5.292	5.504	5.305
Huisvestingskosten	273	26	40	339	505	435
Kantoor- en algemene kosten	253	39	73	365	321	427
Afschrijving en rente	344	28	37	409	451	348
Totaal	7.799	1.522	770	10.091	10.197	9.981

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
<u>Specificatie aankopen en verwervingen</u>			
Autokosten	398	320	351
Kosten fokken, fokhonden	74	62	55
Kosten pups bij puppypleeggezinnen	398	480	464
Medische kosten honden in kennel	46	64	54
Voer en materialen honden in kennel	41	39	40
Overige kosten	141	112	66
Totaal	1.098	1.077	1.030

De autokosten komen in 2018 lager uit dan begroot, voornamelijk als gevolg van latere vervanging van reeds afgeschreven auto's. De medische kosten van pups bij puppypleeggezinnen nemen in 2018 verder toe als gevolg van stijgende kosten van dierenartsen. Onder de overige kosten van 2018 zijn verantwoord de kosten van accessoires honden bij aflevering en kosten van nazorg die door vervanging van tuigen hoger zijn dan in 2017.

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
<u>Specificatie uitbestedingen</u>			
Kosten training honden	731	903	786
Kosten onderzoek/innovatie	3	16	24
Kosten docenten (PAWS)	10	10	9
Kosten P&O (arbodienst, advisering)	73	155	205
Kosten controle afwikkeling nalatenschappen	45	19	39
Kosten accountant	30	40	42
Kosten kwaliteitsmanagement (ISO-norm) en uitbesteed	14	20	16
Kosten juridische bijstand	20	9	0
Kosten beleidsplanning	18	40	4
Totaal uitbestedingen	944	1.212	1.125

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
<u>Specificatie publiciteit en communicatie</u>			
Kosten voorlichting	491	555	367
Kosten fondsenwerving	883	842	944
Totaal publiciteit en communicatie	1.374	1.397	1.311

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Specificatie personeelskosten</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Salarissen	4.034	3.828	3.977
Sociale lasten	708	634	612
Pensioenlasten	345	340	340
Ontvangen ziekengeld	0	-48	-52
Overige personeelskosten	330	302	253
Inhuur tijdelijk personeel/uitzendkrachten	87	236	175
Kosten inzet personeel	5.504	5.292	5.305

De overige personeelslasten zijn inclusief de kosten van de interne opleiding tot instructeur van de afdeling Training & Cliëntenzorg.

Personeelsbestand

(in fte's)

<u>Afdelingen</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
- Puppy- & Pleeggezinnenzorg	15,4	14,3	14,2
- Kennel	14,8	14,2	13,8
- Training & Cliëntenzorg	25,4	25,7	25,0
- Communicatie & Filantropie	13,8	13,4	13,8
- Campus	3,0	2,6	3
- Financiën & Administratie, ICT & Facilitair	5,8	5,1	5,9
- Secretariaten en Personeel & Organisatie	6,6	6,5	6,2
- Bedrijfsvoering	1,0	1,0	0,9
- Directie	1,0	0,8	0,7
Totaal	86,8	83,6	83,5

(bedragen x € 1.000,-)

<u>Specificatie huisvestingskosten</u>	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Dotatie aan de onderhoudsvoorziening	149	75	129
Schoonmaakkosten gebouwen	116	93	105
Energie en water	52	39	55
Onderhoudskosten (incl. terreinen)	140	113	115
Verzekeringen/belastingen/vergunningen	37	30	28
Overige kosten	11	-11	3
Totaal	505	339	435

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
<u>Specificatie kantoor- en algemene kosten</u>			
Kosten ICT (onderhoud)	101	162	193
Secretariaatskosten (porti, kantoorben.)	39	35	39
Kosten (salaris)administratie	9	6	7
Kosten groepsverzorging (kantine)	32	63	49
Kosten internationale contacten	13	4	3
Algemene kosten raad van toezicht	5	17	41
Kosten verzekeringen	6	5	6
Bankkosten (incasso's)	0	0	0
Administratiekosten (w.o. betalingsverkeer)	17	11	7
Overige kosten PAWS	13	8	7
Overige kosten PPZ	10	2	5
Overige kosten kennel	5	1	0
Overige kosten training en cliëntenzorg	22	7	6
Overige kosten campus	40	34	57
Overige algemene kosten	9	10	7
Totaal	321	365	427

(bedragen x € 1.000,-)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
<u>Specificatie afschrijving en rente</u>			
Afschrijving gebouwen en terreinen	231	221	176
Afschrijving inrichting/inventaris	102	91	64
Afschrijving hard- en software	97	75	75
Afschrijving e-learning	21	22	33
Totaal	451	409	348

Resultaatbestemming

(bedragen x € 1.000,-)

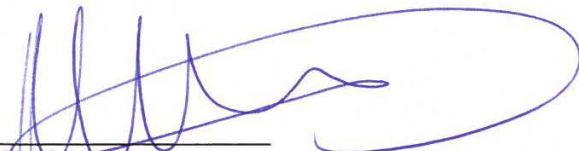
	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Resultaat	-1.066	500	-805
Het resultaat is als volgt bestemd:			
Continuïteitsreserve	0	442	72
Bestemmingsreserves:			
- Doorlopende leveringen honden	-911	341	-1.548
- Financiering vaste activa	0	-380	719
- E-learning	-22	-22	-33
- ICT	-17	0	0
- Duurzame energie	-23	-11	0
- Belevenis	-29	-28	-28
- Verbouwing oude kennel	-43	-42	-21
- Transitie KNGF over twee jaar	0	300	0
Totaal	-1.045	158	-911
Bestemmingsfondsen:			
- J.C. Bloemenfonds	20	-39	79
- Ceciliafonds	-9	-9	-9
- Van Duijkerenfonds	-32	-37	-36
- Kenneldak	0	-15	0
Totaal	-21	-100	34
Totaal bestemd	-1.066	500	-805

Negatieve bedragen duiden op een onttrekking, positieve op een toevoeging c.q. een dotatie aan een reserve c.q. een fonds. De verdeling van het resultaat is goedgekeurd door de raad van toezicht en verwerkt in de jaarrekening.

Ondertekening

*Aldus opgemaakt en ondertekend door de directie van KNGF Geleidehonden:
Amstelveen, 10 mei 2019*

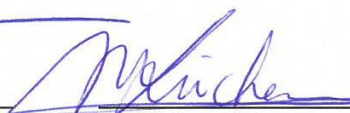

M. Neelman
Directeur-bestuurder

*Aldus opgemaakt en ondertekend door de Raad van Toezicht van KNGF Geleidehonden:
Amstelveen, 10 mei 2019*

D.G. Vierstra
Voorzitter Raad van Toezicht

M. Lückérath-Rovers
Lid Raad van Toezicht

J. Schraeverus
Lid Raad van Toezicht

J.L. Sebel
Lid Raad van Toezicht

J. Dekker
Lid Raad van Toezicht

R.A.J.M. Zegger
Lid Raad van Toezicht

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht en het bestuur van Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehondenfonds

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2018 ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2018 van Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehondenfonds te Amstelveen gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehondenfonds per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende Instellingen'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2018;
2. de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehondenfonds zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- * het bestuursverslag;
- * de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- * met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- * alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende Instellingen' is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende Instellingen' en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende Instellingen'.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR EN DE RAAD VAN TOEZICHT VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 'Fondsenwervende Instellingen'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. De raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle- informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat,

zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Amsterdam, 22 mei 2019

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Drs. S. Boomman RA